

katholieke hogeschool
associatie KU Leuven

Studiegebied Onderwijs
BanaBa Buitengewoon Onderwijs

Beernegemstraat 10

8700 Tielt

INNOVATIEF PRAKTIJKPROJECT

Individueel Aangepast Curriculum in het Secundair Onderwijs

Welke (toekomst)mogelijkheden hebben leerlingen die
een IAC volgen in het gewoon onderwijs?

Hoe kan een leerling (en zijn school) met een IAC het
best begeleid worden?

Promotor: Els Vanobberghen

Praktijkbegeleider: Laurence Foulon

Aangeboden tot het verkrijgen van de graad van

bachelor in het onderwijs: buitengewoon onderwijs

door **Eva Vanneste**

Academiejaar 2016-2017

katholieke hogeschool
associatie KU Leuven

Studiegebied Onderwijs
BanaBa Buitengewoon Onderwijs

Beernegemstraat 10

8700 Tielt

INNOVATIEF PRAKTIJKPROJECT

Individueel Aangepast Curriculum in het Secundair Onderwijs

Welke (toekomst)mogelijkheden hebben leerlingen die
een IAC volgen in het gewoon onderwijs?

Hoe kan een leerling (en zijn school) met een IAC het
best begeleid worden?

Promotor: Els Vanobberghen

Praktijkbegeleider: Laurence Foulon

Aangeboden tot het verkrijgen van de graad van

bachelor in het onderwijs: buitengewoon onderwijs

door **Eva Vanneste**

Academiejaar 2016-2017

Copyright by VIVES campus Tielt

Zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van zowel de promotor(en) als de auteur(s) is overnemen, kopiëren, gebruiken of realiseren van deze uitgave of gedeelten ervan verboden.

Voor aanvragen tot, of informatie i.v.m. het overnemen en/of gebruik en/of realisatie van gedeelten uit deze publicatie, kunt U zich wenden tot

VIVES campus Tielt,

Beernegemstraat 10,

8700 Tielt.

Telefoonnummer: 051/400240

of via e-mail: info.tielt@vives.be

Voorafgaande schriftelijke toestemming van de promotor(en) is eveneens vereist voor het aanwenden van de in dit afstudeerwerk beschreven (originele) methoden en materiaal en voor de inzending van deze publicatie ter deelname aan wetenschappelijke prijzen of wedstrijden.

Woord Vooraf

Voorliggend Innovatief praktijkproject kon niet tot stand komen zonder de hulp van vele mensen. Gedurende dit jaar kon ik op de steun rekenen van heel wat mensen die ik hier graag wil bedanken.

Eerst en vooral wil ik mijn oprechte dank betuigen aan mijn promotor, Els Vanobberghen, en mijn praktijkbegeleider, Laurence Foulon, voor de vele hulp en concrete tips. Nauwgezet werden mijn stappen van dit onderzoek gevolgd en stuurden ze bij in de richting waarin voorliggend Innovatief praktijkproject moest evolueren. Hun opbouwende feedback zorgde voor het doorzettingsvermogen om het project tot een goed einde te brengen.

Vervolgens bedank ik ook de verschillende personen met wie ik contact had voor hun medewerking aan dit onderzoek en hun gerichte informatie.

Graag wil ik ook mijn familie, vrienden en collega's bedanken die tijdens dit jaar voor de steun en de broodnodige ontspanning zorgden. Heel veel dank gaat uit naar mijn ouders die in de eerste plaats de kans boden tot de opleiding. Daarnaast wil ik hen ook bedanken voor hun vertrouwen, onvoorwaardelijke steun en liefde tijdens de moeilijkere momenten in het voorbije jaar. Voor dit laatste wil ik ook heel graag Frederik bedanken. Door zijn onuitputtelijke steun kon ik bij hem steeds terecht tijdens het schrijven van dit Innovatief praktijkproject.

Eva Vanneste

Inhoud

Woord Vooraf.....	5
Inleiding.....	8
1. Theoretische onderbouwing.....	9
1.1 Overzicht gebruikte bronnen	9
1.2 Eigen verwerking van elke bron	12
1.3 De schriftelijke neerslag van het verdiepingswerk.....	12
1.3.3 De context van de problematiek.....	12
1.3.4 Het M-decreet.....	13
1.3.5 Het zorgcontinuüm en het IAC.....	14
1.3.6 Opstart IAC.....	15
1.3.7 Wat na een IAC?.....	15
1.3.8 Besluit: verbinding context met het praktijkstuk.....	15
1.4 De literatuurlijst.....	16
2. Praktijkgedeelte.....	20
2.1 De kernachtige beschrijving van het praktijkstuk	20
2.2 De syllabus voor de collega's.....	22
2.2.1 Voorwoord.....	23
2.2.2 Achtergrondinformatie.....	24
2.2.3 Bezorgdheden.....	26
2.2.4 Drie fasen bij een IAC onder de loep.....	27
2.2.5 Concrete tips als de leerling met een IAC in een werksituatie wil terechtkomen	30
2.2.6 Voorbeeld casussen.....	30
2.3 De brochure voor scholen	32
2.4 Verslag workshop	33
Algemeen besluit.....	34
Bibliografie	35
Bijlagen	38
Bijlage 1: Overzicht per bron uit literatuurportfolio.....	38
Bijlage 2: Mindmap van het praktijkonderzoek.....	39
Bijlage 3: De PowerPoint van de workshop.....	40
Bijlage 4: Evaluatieformulier van de brochure	41
Bijlage 5: Evaluatieformulier van de workshop	42

Inleiding

Door het M-decreet zullen meer en meer jongeren met een beperking schoollopen in het gewoon onderwijs. Het is echter niet voor al die jongeren haalbaar om het gemeenschappelijk curriculum te volgen en de leerplandoelstellingen te behalen. Als er ondanks de redelijke aanpassingen geen mogelijkheid bestaat om het gemeenschappelijk curriculum te volgen, kan de leerling overschakelen naar fase 3 binnen het zorgcontinuüm, het individueel aangepast curriculum of IAC.

Aan de hand van dit innovatief praktijkproject wil ik over dit thema graag meer te weten komen. Zelf begeleid ik namelijk als GON-leerkracht vanuit de Secundaire School Spermalie, vzw De Kade, een leerling die recent gestart is met een IAC en ik heb onvoldoende kennis over het IAC om deze leerling en de school grondig te begeleiden in dit proces. De leerling zit in het 5^e jaar Restaurant-Keuken. Omwille van zijn visuele beperking is deze richting zeer hoog gegrepen. In de praktijk zijn er vele zaken zelfs bijna onmogelijk omdat zijn visuele beperking zorgt voor bijvoorbeeld onveilige situaties. Dit is het geval voor zowel de leerling, medeleerlingen, praktijkleerkrachten als klanten. Er werd na veel overleg gekozen om over te schakelen op een IAC, maar er is hier nog veel onwetendheid/onzekerheid over. Dit is voor zowel de collega's van Spermalie als voor de collega's van de gastschool een vernieuwend proces, waar ze nog niet eerder mee in contact kwamen.

Deze casus ligt aan de basis van mijn Innovatief praktijkproject, maar de doelgroep ligt veel ruimer dan enkel 'een leerling met een visuele beperking'. De doelgroep bestaat uit alle scholen met leerlingen in het gewoon onderwijs voor wie het gemeenschappelijk curriculum moeilijk haalbaar is en die een IAC overwegen/volgen.

Concreet wil ik in de eerste plaats meer te weten komen over het IAC zelf. Daarnaast wil ik op basis van mijn opgedane kennis een document ontwikkelen dat scholen kan helpen om leerlingen te begeleiden die een IAC overwegen/een IAC volgen. Mijn doel van dit Innovatief praktijkproject is dat leerlingen met een IAC en hun ouders voldoende ingelicht zijn over de mogelijkheden en gevolgen van een IAC. Om dit te bereiken is het belangrijk dat scholen goed op de hoogte zijn en dit proces goed kunnen begeleiden. Dit zal ik trachten bereiken aan de hand van volgende onderzoeksvraag: Welke (toekomst)mogelijkheden hebben leerlingen die een IAC volgen in het gewoon onderwijs? Hoe kan een leerling (en zijn school) met een IAC het best begeleid worden?

De uitwerking van het Innovatief Praktijkproject zal gebeuren aan de hand van een literatuurportfolio als theoretisch gedeelte en een workshop aan collega's van de Secundaire School Spermalie. Omwille daarvan neemt dit Innovatief Praktijkproject een andere vorm aan, het is geen klassieke 'tekstvorm'.

Allereerst komt mijn theoretische onderbouwing aan bod. Die bestaat uit de bronnenlijsten en de korte schriftelijke neerslag van de inhoud. Als tweede aspect wordt het praktijkgedeelte aangehaald waarin het proces van het onderzoek wordt uitgeklaard.

1. Theoretische onderbouwing

De theoretische onderbouwing wordt uitgewerkt aan de hand van een literatuurportfolio. Als eerste wordt er een overzicht gegeven van alle bronnen die effectief gebruikt worden of nuttig waren. Vervolgens komt de eigen verwerking van elke bron aan bod om dan te komen tot de schriftelijke neerslag van het verdiepingswerk. Tot slot worden in de literatuurlijst alle geraadpleegde bronnen weergegeven.

Om literatuur te vinden werden heel wat verschillende bronnen/personen geraadpleegd. Er werd gezocht in cursussen van mijn vooropleiding, Master in de pedagogische wetenschappen, in cursussen van vrienden die momenteel nog aan de KU Leuven studeren en in cursussen van de Banaba buitengewoon onderwijs. Daarnaast waren er contactmomenten met de Pedagogische Begeleidingsdiensten en met het kabinet van Hilde Crevits. Bij mijn collega's van de Secundaire School Spermalie en bij collega's van mijn ouders, die beiden ook tewerkgesteld zijn in het onderwijs, werd er verder gericht naar informatie gevraagd. Tot slot werden ook heel wat bronnen online gevonden.

1.1 Overzicht gebruikte bronnen

Centrum voor gelijkheid van kansen en voor racismebestrijding. (2013). *Met een handicap naar de school van je keuze: redelijke aanpassingen in het onderwijs*. Brussel.

Coubergs, C., Struyven, K., Gheysens, E., & Engels, N. (2015, January). Het BKD-leerkrachtmodel: binnenklasdifferentiatie realiseren in de klas. *Impuls: Themanummer het M-Decreet*.

EASPD (2011): Verspreiding executieve samenvatting: EASPD-Barometer voor inclusief onderwijs in uitgezochte Europese landen, Brussel/Siegen, ZPE, Universiteit van Siegen (Duitse Versie).

Federale overheidsdienst buitenlandse zaken, handel en ontwikkelingssamenwerking. (2009). *Wet houdende instemming met volgende Internationale Akten: Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap, Facultatief Protocol bij het Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap*. Belgisch Staatsblad.

Gheysen, T. (2015, January). De rol van het CLB binnen het M-decreet. *Impuls: Themanummer het M-Decreet*.

Het Vlaams Ministerie van Onderwijs en Vorming. (2015). Grote lijnen van het M-decreet. Retrieved from <http://onderwijs.vlaanderen.be/nl/grote-lijnen-van-het-m-decreet>

Het Vlaams Ministerie van Onderwijs en Vorming. (2015). Leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften in het deeltijds kunstonderwijs. Retrieved from <http://data-onderwijs.vlaanderen.be/edulex/document.aspx?docid=14739>

- Het Vlaams Ministerie van Onderwijs en Vorming. (2015). Ondersteuning voor leerkrachten en leerlingen bij specifieke onderwijsbehoeften. Retrieved from <http://onderwijs.vlaanderen.be/nl/ondersteuning-voor-leerkrachten-en-leerlingen-bij-specifieke-onderwijsbehoeften>
- Het Vlaams Ministerie van Onderwijs en Vorming. (2015). Redelijke aanpassingen. Retrieved from <http://onderwijs.vlaanderen.be/nl/redelijke-aanpassingen>
- Interfederaal centrum voor gelijke kansen en bestrijding van discriminatie en racisme. (2015, September). Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap: overzicht van rechtspraak. Retrieved from http://unia.be/files/Documenten/geannoteerd_vn_verdrag_handicap_2.pdf
- Jansegers, K., & Vanpeperstraete, L. (20, January). Inclusie verzoenen met kwaliteit: een weg uit de paradox. *Impuls: Themanummer het M-Decreet*.
- Jennes, A. (2016). *Nieuwe ontwikkelingen in het onderwijs aan kinderen met specifieke noden*. Katholiek Onderwijs Vlaanderen.
- Katholiek Onderwijs Vlaanderen. (2015, February). Dossier M-decreet. *Forum*, 2(46), 12-24.
- Katholiek Onderwijs Vlaanderen. (2016, March). Het gemeenschappelijk curriculum en het individueel aangepast curriculum in het gewoon voltijds secundair onderwijs. Retrieved from https://pincette.vsko.be/meta/properties/dc-identificer/MLER026_2016_03_18_GC%20en%20IAC%20in%20het%20so
- Katholiek Onderwijs Vlaanderen. (2017, March). Individueel aangepaste curricula in het gewoon onderwijs. Retrieved from https://pincette.vsko.be/meta/properties/dc-identificer/2017_03_23_LER_In%20dialoog%202016-2017_Individueel%20aangepaste%20curricula
- Katholiek Onderwijs Vlaanderen. (n.d.). Individueel Aangepast Curriculum.
- Katholiek Onderwijs Vlaanderen. (2015, July 07). Toelichting bij het decreet betreffende maatregelen voor leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften (M-decreet). Retrieved from [https://pincette.vsko.be/meta/properties/dc-identificer/MLER_009_Toelichting%20bij%20het%20decreet%20betreffende%20maatregelen%20voor%20leerlingen%20met%20specifieke%20onderwijsbehoeften%20\(M-decreet\)](https://pincette.vsko.be/meta/properties/dc-identificer/MLER_009_Toelichting%20bij%20het%20decreet%20betreffende%20maatregelen%20voor%20leerlingen%20met%20specifieke%20onderwijsbehoeften%20(M-decreet))
- Katholiek Onderwijs Vlaanderen. (2014, June 26). Visie op UDL en redelijke aanpassingen. Retrieved from [https://pincette.vsko.be/meta/properties/dc-identificer/MLER_007_Visie%20op%20universal%20design%20for%20learning%20\(UDL\)%20en%20redelijke%20aanpassingen](https://pincette.vsko.be/meta/properties/dc-identificer/MLER_007_Visie%20op%20universal%20design%20for%20learning%20(UDL)%20en%20redelijke%20aanpassingen)
- Kinderrechtencommissariaat. (2016). *Knelpuntennota M-decreet* (Ser. 11). Brussel: Kinderrechtencommissariaat.

- Laeremans, J. (2015, January). Het ABC van het M-decreet *Impuls: Themanummer het M-Decreet*.
- Meijer, C., Soriano, V., & Watkins, A. (2003). Special Needs Education in Europe. *European Agency for Development in Special Needs Education*. doi:10.1080/0885625970120109
- Meirsschaut, M., Monsecour, F., & Wilssens, M. (2013). *Klaar voor redelijke aanpassingen een leidraad*. Gent: Arteveldehogeschool.
- Nicaise, I., & Desmedt, E. (2011). *Gelijke kansen op school het kan! Zestien sporen voor praktijk en beleid*. Mechelen: Plantyn.
- Op 't Eynde, P. (2015, January). M-decreet: vloek of zegen? *Impuls: Themanummer het M-Decreet*.
- Permanente Ondersteuningscel Centra voor Leerlingenbegeleiding GO! (n.d.). M-decreet: Individueel aangepast curriculum (IAC). Retrieved from http://pro.g-o.be/blog/Documents/7_Schema_Individueel_Aangepast_Curriculum%2020141211.pdf
- Petry, K. (2015). Onderwijs aan kinderen met specifieke noden. In J. Vanderfaillie & B. Maes (red.), *Handboek jeugdhulpverlening deel 2: Nieuwe ontwikkelingen in het zorgveld* (pp. 117-154). Leuven/Voorburg: Acco.
- Prodiagnostiek. (2015). Zorgcontinuüm in de leerlingenbegeleiding. Retrieved from http://www.prodiagnostiek.be/sites/default/files/ADP_Zorgcontinu%C3%BCm%20in%20de%20leerlingenbegeleiding.pdf
- Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening. (2015). *Recht op inschakelingsuitkeringen voor personen die jonger zijn dan 21 jaar*. RVA.
- Struyf, E. (2015, January). Zorg op school en zorg in de klas: een screeningsinstrument voor scholen secundair onderwijs *Impuls: Themanummer het M-Decreet*.
- UNIA. (2016). *Met een handicap naar de school van je keuze: redelijke aanpassingen in het onderwijs*. Brussel.
- VCOV. (2013). *Memorie van toelichting: Decreet betreffende belangrijke en noodzakelijke maatregelen voor leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften*. Holsbeek: Vlaamse Confederatie van Ouders en Ouderverenigingen.
- Vlaams Parlement. (2014). *Ontwerp van decreet betreffende maatregelen voor leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften*. Brussel: Vlaams Parlement.

1.2 Eigen verwerking van elke bron

De verwerking van elke bron is terug te vinden in Bijlage 1. Er wordt een uitgebreide inhoudstafel uitgewerkt, waarin de inhoud van de bronnen kort geschematiseerd is. Aangezien er in verschillende bronnen dezelfde informatie voorkomt, wordt dit in de samenvatting niet steeds opnieuw vermeld.

1.3 De schriftelijke neerslag van het verdiepingswerk

Hier volgt er een korte schriftelijke theoretische neerslag van het verdiepingswerk. De context van de problematiek wordt geschetst en er volgt een eerste verbinding met de concrete situatie en het praktijkstuk.

1.3.3 De context van de problematiek

Sinds november 2016 begeleid ik vanuit de Secundaire School Spermalie leerlingen met een visuele beperking die schoollopen in het gewoon onderwijs. Drie van de vier leerlingen kunnen makkelijk het gemeenschappelijk curriculum volgen mits de nodige redelijke aanpassingen. Voor één leerling, loopt dit echter moeilijker. Hij zit in zijn vijfde jaar Restaurant-Keuken, wat gezien zijn visuele beperking een zeer moeilijke richting is. Doorheen de jaren werd er als redelijke aanpassing al veel gedispenseerd. Omdat het voor de leerling nagenoeg onmogelijk zal zijn om in een normale werksituatie tewerkgesteld te worden, werd er nagedacht over de verschillende mogelijkheden:

- De leerling zijn getuigschrift laten behalen mits heel wat te moeten dispensereren?
- De leerling adviseren om een andere richting te volgen, waarin zijn visuele beperking minder een rol speelt?
- De leerling de richting verder laten volgen aan de hand van een individueel aangepast curriculum?

Aangezien er te veel zou moeten gedispenseerd worden en de finaliteit van de richting in het gedrang komt, is het getuigschrift halen onmogelijk voor de leerling. Het getuigschrift zou bovendien niet representatief zijn voor waar de leerling terecht kan komen op de arbeidsmarkt. De voorkeur ging dan naar het volgen van een andere richting om de leerling maximale toekomstkansen te bieden. Dit was echter voor zowel de ouders als voor de leerling geen optie. Omwille van die redenen werd er gekozen om een IAC op te starten.

Echter is het pas sinds het M-decreet mogelijk dat ook leerlingen zonder een type 2 attest een individueel curriculum volgen in het gewoon onderwijs. Dit is dus bijzonder vernieuwend en zeer ongekend terrein.

Omdat ik de leerling zo goed mogelijk wil begeleiden in dit proces, zal ik me verdiepen in de literatuur rond inclusie, het M-decreet, specifieke onderwijsbehoeften, redelijke aanpassingen, het gemeenschappelijk curriculum en het individueel aangepast curriculum. Als GON-begeleider wil ik namelijk dat het traject van de leerling duidelijk is voor zowel mezelf als voor de leerling en dat ik de toekomstvragen van de leerling kan beantwoorden. Mijn onderzoeksvraag luidt dan ook als volgt: 'Welke (toekomst)mogelijkheden hebben leerlingen die een IAC volgen in het gewoon onderwijs? Hoe kan een leerling met een IAC het best begeleid worden?'.

Hiervoor zocht ik informatie in cursussen van mijn vooropleiding (master in de pedagogische wetenschappen), op Toledo bij het vak 'Praktijkvorming individueel gericht', op Toledo van kennissen uit de jongere jaren die de opleiding pedagogische wetenschappen volgen, online, uit boeken, ... en had ik ook contact met het kabinet van Hilde Crevits en met verschillende collega's.

In het literatuurportfolio zit de literatuur als volgt, van algemeen naar specifiek. Dit heb ik zo opgebouwd omdat ik eerst een breder beeld wou krijgen van wat inclusie precies inhoudt om zo, met meer achtergrondkennis, over te gaan op het IAC zelf.

- Groen: literatuur rond inclusie: het VN-verdrag, inclusie in België en in Europa
- Oranje: literatuur rond redelijke aanpassingen en UDL (Universeel Design)
- Blauw: literatuur rond het M-decreet
- Roze: literatuur rond het Individueel Aangepast Curriculum en het zorgcontinuüm

In het begin van het portfolio zit een samenvatting/uitgebreide inhoudstafel van alle literatuur.

1.3.4 Het M-decreet

In 2009 ratificeerde Vlaanderen het VN-Verdrag van 13 december 2006 inzake de Rechten van Personen met een Handicap. Het doel van dit verdrag is dat alle personen met een handicap kunnen genieten van alle mensenrechten en fundamentele vrijheden. Dit door gelijkheid te beschermen, te bevorderen en te waarborgen, maar ook door de waardigheid van de personen met een handicap te eerbiedigen en bevorderen. (Federale overheidsdienst buitenlandse zaken, handel en ontwikkelingssamenwerking, 2009) Dit geldt dus op heel wat verschillende domeinen, maar hier wordt enkel verder ingegaan op het domein onderwijs.

Dit verdrag eist dat er wordt overgestapt van segregatie naar inclusief onderwijs. In Europa zijn er al heel wat landen grondig bezig met die overgang. Als algemene trends ziet men dat er een groeiende aandacht is voor inclusie, maar dat de implementatie niet overal even vlot loopt. Zo wordt er geconcludeerd dat in landen met een lange traditie van buitengewoon onderwijs, de inclusie veel moeilijker loopt. Hierbij wordt er gedacht aan België, maar ook aan Zwitserland en Hongarije. In andere landen zoals Spanje, Noorwegen en IJsland is er dan weer een lange traditie van inclusie, wat de implementatie van het VN-Verdrag bevordert. (Meijer, Soriano & Watkins, 2003) Daarnaast wordt het ook duidelijk dat er meer aandacht is voor diagnostiek. Het aantal leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften stijgt namelijk zowel in het gewoon onderwijs als in het buitengewoon onderwijs. Om inclusie echt te implementeren geeft de EASPD (2011) aan dat de invoering van de wetten rond inclusie moeten gelijklopen met de invoering van financiering en de verbetering van infrastructuur. Ook in de lerarenopleiding moet er meer inclusief gedacht worden. In België heb je bijvoorbeeld de reguliere specifieke lerarenopleiding en de BanaBa buitengewoon onderwijs, wat wijst op segregatie.

Meijer en collega's (2003) groeperen de Europese landen in drie verschillende categorieën. Als eerste heb je de landen waarbij er reeds volledige inclusie is, zoals Spanje, IJsland, Noorwegen.... Ten tweede heb je de landen waar er verschillende manieren zijn waarop inclusie georganiseerd wordt, een systeem met aspecten van zowel inclusie als segregatie. Ten derde heb je de landen waar er bijna volledige segregatie is, zoals België. De auteurs geven ook aan dat landen zoals Nederland en Duitsland oorspronkelijk volledig gesegregeerd waren, maar er nu heel wat bewegingen zijn naar het

tussenmodel. De tekst is van 2003, dus reeds dan waren Nederland en Duitsland al volop bezig met de hervormingen. Het is duidelijk dat men in België met het M-decreet nu ook deze weg wil inslaan, net zoals Duitsland en Nederland.

Na heel wat voorlopers (zoals het decreet betreffende belangrijke en noodzakelijke maatregelen voor leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften in 2013) kreeg dit VN-Verdrag in Vlaanderen een wettelijk kader in 2014 met het M-decreet (decreet betreffende maatregelen voor leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften). Op die manier wil de Vlaamse regering de overstap maken van segregatie naar inclusie. In het decreet worden een aantal begrippen decretaal verankerd, zoals zorgcontinuüm, leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften... Ook worden er aanpassingen gedaan in de typologie van het buitengewoon onderwijs en aanpassingen omtrent de toelatingsvoorwaarden voor buitengewoon onderwijs en gewoon onderwijs (cfr. Inschrijvingsrecht). Door het inschrijvingsrecht zullen meer leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften schoollopen in het gewoon onderwijs, met redelijke aanpassingen, GON-begeleiding en/of een individueel aangepast curriculum. (Katholiek Onderwijs Vlaanderen, 2015)

1.3.5 Het zorgcontinuüm en het IAC

In het M-decreet worden de verschillende fasen van het zorgcontinuüm aangereikt. Als eerste, fase 0, is er de brede basiszorg die voor elke leerling geldt. Ten tweede wordt fase 1, de verhoogde zorg, beschreven als een fase waarbij de school extra zorg voorziet door redicodi maatregelen (remediërende, differentiërende, compenserende en/of dispenserende maatregelen) aan te bieden aan leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften. Ten derde is er de uitbreiding van zorg, fase 2. In deze fase gaat de school alle genomen maatregelen verder zetten en wordt het CLB ingeschakeld. Het CLB zorgt voor een uitgebreide analyse van de specifieke onderwijsbehoeften van de leerling en een analyse van de ondersteuningsbehoeften van leerkrachten en ouders. (Katholiek Onderwijs Vlaanderen, 2015) Het CLB kan een gemotiveerd verslag opmaken dat zorgt voor GON-begeleiding of een verslag opmaken dat toegang geeft tot het buitengewoon onderwijs of tot het volgen van een IAC, fase 3. Een verslag kan enkel opgemaakt worden als blijkt dat de aanpassingen die nodig zijn om de leerlingen binnen het gemeenschappelijk curriculum te houden ofwel onvoldoende zijn, ofwel disproportioneel zijn. (Prodiagnostiek, 2015)

Als een leerling specifieke onderwijsbehoeften (SOB) heeft, zijn er de volgende mogelijkheden:

Concreet kan een IAC dus opgestart worden als alle fasen van het zorgcontinuüm doorlopen werden en de redelijke aanpassingen disproportioneel of onvoldoende zijn. Het is de klassenraad die hierover beslist. Het CLB maakt een verslag buitengewoon onderwijs op.

1.3.6 Opstart IAC

De grens tussen een gemeenschappelijk curriculum met dispenserende maatregelen of een IAC is altijd context gebonden. Daarin is het belangrijk dat de klassenraad steeds de finaliteit van de richting en de toekomstmogelijkheden (tewerkstelling, verder studeren) van de leerling in gedachten houdt. De klassenraden worden hierin ondersteund door het CLB en de pedagogische begeleidingsdiensten, maar de klassenraden blijven de eindverantwoordelijkheid hebben. Echter staat er in het M-decreet nergens hoe dit concreet ingevuld moet worden. In de praktijk zal dit veel overleg vergen met alle betrokken partijen (klassenraad, ouders, CLB, pedagogische begeleidingsdienst, eventuele GON-leerkrachten...). (Katholiek Onderwijs Vlaanderen, 2016) Echter is er jammer genoeg bijzonder weinig informatie te vinden over de concrete uitwerking van een IAC-plan.

Het IAC krijgt vorm in een IAC-plan. Dat is een dynamisch document en bevat volgende elementen: uitgebreide beeldvorming, doelbepaling op maat, organisatie van gepaste ondersteuning en aanpassingen. Het plan wordt op regelmatige tijdstip geëvalueerd en bijgestuurd. Er wordt telkens duidelijk vermeld welke competenties/doelen bereikt zijn en welke redelijke aanpassingen gebeurd zijn. Het is belangrijk om met een IAC steeds zo dicht mogelijk bij het gemeenschappelijk curriculum te blijven, zodat de leerling maximale leer- en ontwikkelingskansen heeft. (Katholiek Onderwijs Vlaanderen, 2017)

1.3.7 Wat na een IAC?

Wanneer een leerling een IAC volgt, krijgt de leerling geen diploma of getuigschrift, maar een attest van verworven bekwaamheden dat jaarlijks wordt gegeven. Heel uitzonderlijk kan er toch een diploma/getuigschrift uitgereikt worden, mits tussenkomst en goedkeuring van de inspectie. Dit is administratief niet eenvoudig.

In het M-decreet staat niet vermeld hoe het attest van verworven bekwaamheden vorm moet krijgen, wat de mogelijkheden/moeilijkheden op de arbeidsmarkt zijn... Wel is het duidelijk dat het attest van verworven bekwaamheden door een IAC niet gelijkgesteld is aan het attest van verworven bekwaamheden van het BuSO OV3. Op de lijst van de RVA staat het attest van verworven bekwaamheden door IAC ook niet op de lijst van diploma's, getuigschriften en attesten die recht hebben op een inschakelingsuitkering (Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening, 2015).

1.3.8 Besluit: verbinding context met het praktijkstuk

Dit toont aan dat er nog vele vragen zijn rond de mogelijkheden/moeilijkheden die leerlingen met een IAC in het gewoon onderwijs hebben na het afronden van hun schoolloopbaan.

Aangezien de leerling in het vijfde middelbaar zit, worden de toekomstvragen zeer concreet bij zowel de leerling, zijn ouders als de school. Ook ikzelf als GON-begeleider zit nog met heel veel vragen omtrent de toekomstmogelijkheden van mijn leerling.

Om dit verder in kaart te brengen zal ik met alle betrokken partijen van de leerling in gesprek gaan over de toekomstmogelijkheden. Concreet denk ik hierbij aan: de leerling, de ouders van de leerling, zijn klasleerkrachten, de leerlingenbegeleidster, het CLB...

Daarnaast zal ik me ook verder verdiepen in de wettelijke kaders en verder de mogelijkheden en knelpunten bepalen. Concreet zal ik hiervoor contact opnemen met de pedagogische begeleidingsdienst, het kinderrechtencommissariaat, Katholiek Onderwijs Vlaanderen, Steunpunt voor Inclusie... Daarnaast zal ik ook vormingen volgen rond het M-decreet en het IAC.

Hierdoor hoop ik de mogelijkheden en knelpunten in kaart te kunnen brengen en ook een perspectief te bieden rond het omgaan met die eventuele knelpunten. Op basis daarvan wil ik een document ontwikkelen dat scholen kan helpen in hun zoektocht omtrent leerlingen met een IAC.

Op 13 juni 2017 zal ik dit in een workshop brengen aan mijn collega's in de Secundaire School Spermalie zodat zij ook goed inzien wat een IAC is en wat de gevolgen zijn en eventuele leerlingen hierin begeleiden in de toekomst.

1.4 De literatuurlijst

Deze lijst bevat alle bronnen die geraadpleegd zijn. Deze lijst is wat uitgebreider dan eerder gegeven overzicht aangezien er enkele bronnen van de geraadpleegde niet gebruikt werden.

Bossaert, G., Colpin, H., Pijl, S. J., & Petry, K. (2013). Truly included? A literature study focusing on the social dimension of inclusion in education. *International Journal of Inclusive Education*, 17(1), 60-79. doi:10.1080/13603116.2011.580464

Centrum voor gelijkheid van kansen en voor racismebestrijding. (2013). *Met een handicap naar de school van je keuze: redelijke aanpassingen in het onderwijs*. Brussel.

Coubergs, C., Struyven, K., Gheysens, E., & Engels, N. (2015, January). Het BKD-leerkrachtmodel: binnenklasdifferentiatie realiseren in de klas. *Impuls: Themanummer het M-Decreet*.

EASPD (2011): Verspreiding executieve samenvatting: EASPD-Barometer voor inclusief onderwijs in uitgezochte Europese landen, Brussel/Siegen, ZPE, Universiteit van Siegen (Duitse Versie).

Federale overheidssdienst buitenlandse zaken, handel en ontwikkelingssamenwerking. (2009). *Wet houdende instemming met volgende Internationale Akten: Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap, Facultatief Protocol bij het Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap*. Belgisch Staatsblad.

Gheysen, T. (2015, January). De rol van het CLB binnen het M-decreet. *Impuls: Themanummer het M-Decreet*.

Het Vlaams Ministerie van Onderwijs en Vorming. (2015). Grote lijnen van het M-decreet. Retrieved from <http://onderwijs.vlaanderen.be/nl/grote-lijnen-van-het-m-decreet>

- Het Vlaams Ministerie van Onderwijs en Vorming. (2015). Leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften in het deeltijds kunstonderwijs. Retrieved from <http://data-onderwijs.vlaanderen.be/edulex/document.aspx?docid=14739>
- Het Vlaams Ministerie van Onderwijs en Vorming. (2015). Ondersteuning voor leerkrachten en leerlingen bij specifieke onderwijsbehoeften. Retrieved from <http://onderwijs.vlaanderen.be/nl/ondersteuning-voor-leerkrachten-en-leerlingen-bij-specifieke-onderwijsbehoeften>
- Het Vlaams Ministerie van Onderwijs en Vorming. (2015). Redelijke aanpassingen. Retrieved from <http://onderwijs.vlaanderen.be/nl/redelijke-aanpassingen>
- Interfederaal centrum voor gelijke kansen en bestrijding van discriminatie en racisme. (2015, September). Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap: overzicht van rechtspraak. Retrieved from http://unia.be/files/Documenten/geannoteerd_vn_verdrag_handicap_2.pdf
- Jansegers, K., & Vanpeperstraete, L. (20, January). Inclusie verzoenen met kwaliteit: een weg uit de paradox. *Impuls: Themanummer het M-Decreet*.
- Jennes, A. (2016). *Nieuwe ontwikkelingen in het onderwijs aan kinderen met specifieke noden*. Katholiek Onderwijs Vlaanderen.
- Katholiek Onderwijs Vlaanderen. (2015, February). Dossier M-decreet. *Forum*, 2(46), 12-24.
- Katholiek Onderwijs Vlaanderen. (2016, March). Het gemeenschappelijk curriculum en het individueel aangepast curriculum in het gewoon voltijds secundair onderwijs. Retrieved from https://pincette.vsko.be/meta/properties/dc-identificer/MLER026_2016_03_18_GC%20en%20IAC%20in%20het%20so
- Katholiek Onderwijs Vlaanderen. (2017, March). Individueel aangepaste curricula in het gewoon onderwijs. Retrieved from https://pincette.vsko.be/meta/properties/dc-identificer/2017_03_23_LER_In%20dialoog%202016-2017_Individueel%20aangepaste%20curricula
- Katholiek Onderwijs Vlaanderen. (n.d.). Individueel Aangepast Curriculum.
- Katholiek Onderwijs Vlaanderen. (2015, July 07). Toelichting bij het decreet betreffende maatregelen voor leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften (M-decreet). Retrieved from [https://pincette.vsko.be/meta/properties/dc-identificer/MLER_009_Toelichting%20bij%20het%20decreet%20betreffende%20maatregelen%20voor%20leerlingen%20met%20specifieke%20onderwijsbehoeften%20\(M-decreet\)](https://pincette.vsko.be/meta/properties/dc-identificer/MLER_009_Toelichting%20bij%20het%20decreet%20betreffende%20maatregelen%20voor%20leerlingen%20met%20specifieke%20onderwijsbehoeften%20(M-decreet))
- Katholiek Onderwijs Vlaanderen. (2014, June 26). Visie op UDL en redelijke aanpassingen. Retrieved from [https://pincette.vsko.be/meta/properties/dc-identificer/MLER_007_Visie%20op%20universal%20design%20for%20learning%20\(UDL\)%20en%20redelijke%20aanpassingen](https://pincette.vsko.be/meta/properties/dc-identificer/MLER_007_Visie%20op%20universal%20design%20for%20learning%20(UDL)%20en%20redelijke%20aanpassingen)

- Kinderrechtencommissariaat. (2016). *Knelpuntennota M-decreet* (Ser. 11). Brussel: Kinderrechtencommissariaat.
- Laeremans, J. (2015, January). Het ABC van het M-decreet *Impuls: Themanummer het M-Decreet*.
- Lanckswaert, P. (2015). *M-decreet: Infomoment voor partners uit hulpverlening en gezondheidszorg*. Roeselare: Vzw Vrij CLB Roeselare.
- Meijer, C., Soriano, V., & Watkins, A. (2003). Special Needs Education in Europe. *European Agency for Development in Special Needs Education*. doi:10.1080/0885625970120109
- Meirsschaert, M., Monsecour, F., & Wilssens, M. (2013). *Klaar voor redelijke aanpassingen een leidraad*. Gent: Arteveldehogeschool.
- Nicaise, I., & Desmedt, E. (2011). *Gelijke kansen op school het kan! Zestien sporen voor praktijk en beleid*. Mechelen: Plantyn.
- Op 't Eynde, P. (2015, January). M-decreet: vloek of zegen? *Impuls: Themanummer het M-Decreet*.
- Permanente Ondersteuningscel Centra voor Leerlingenbegeleiding GO! (n.d.). M-decreet: Individueel aangepast curriculum (IAC). Retrieved from http://pro.g-o.be/blog/Documents/7_Schema_Individueel_Aangepast_Curriculum%2020141211.pdf
- Petry, K. (2015). Onderwijs aan kinderen met specifieke noden. In J. Vanderfaillie & B. Maes (red.), *Handboek jeugdhulpverlening deel 2: Nieuwe ontwikkelingen in het zorgveld* (pp. 117-154). Leuven/Voorburg: Acco.
- Prodiagnostiek. (2015). Zorgcontinuüm in de leerlingenbegeleiding. Retrieved from http://www.prodiagnostiek.be/sites/default/files/ADP_Zorgcontinu%C3%BCm%20in%20de%20leerlingenbegeleiding.pdf
- Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening. (2015). *Recht op inschakelingsuitkeringen voor personen die jonger zijn dan 21 jaar*. RVA.
- Rose, D., Gravel, J., & Gordon, D. (2007). Universal Design for Learning. In *The Sage Handbook of Special Education* (pp. 475-489). Londen: UK: Sage Publications.
- Struyf, E. (2015, January). Zorg op school en zorg in de klas: een screeningsinstrument voor scholen secundair onderwijs *Impuls: Themanummer het M-Decreet*.
- UNIA. (2016). *Met een handicap naar de school van je keuze: redelijke aanpassingen in het onderwijs*. Brussel.

VCOV. (2013). *Memorie van toelichting: Decreet betreffende belangrijke en noodzakelijke maatregelen voor leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften*. Holsbeek: Vlaamse Confederatie van Ouders en Ouderverenigingen.

Vlaams Parlement. (2014). *Ontwerp van decreet betreffende maatregelen voor leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften*. Brussel: Vlaams Parlement.

2. Praktijkgedeelte

2.1 De kernachtige beschrijving van het praktijkstuk

Gedurende dit onderzoek ging ik bij heel wat contactpersonen te rade. Dit is terug zien in de mindmap in Bijlage 2. Ik startte bij de informatie die ik kreeg vanuit school waar mijn leerling les volgt en vanuit mijn collega's van de Secundaire School Spermalie. Zo ging ik verder naar de Pedagogische Begeleidingsdienst en contacteerde ik ook personen van interessante artikels uit mijn literatuurportfolio. De 'Inspiratiedag M' van Eekhout Academy bracht ook veel interessante informatie. Toch stootte ik vooral op onwetendheid en werd ik heel vaak doorverwezen, waardoor ik vaak bij dezelfde personen terecht kwam.

In de mindmap gebruik ik verschillende kleuren:

- Groen toont aan dat ik informatie kreeg van de personen, waar ik al dan niet mee verder kon.
- Roze geeft aan dat dit een doodlopend spoor was, zelfs na meer verduidelijking en herformuleringen van mijn vragen.
- Oranje toont de mensen van wie ik nog geen reactie gekregen heb.

Op basis van deze nieuwe verkregen informatie en de inzichten uit mijn theoretisch deel ontwierp ik een brochure voor scholen. Aangezien er zeer veel onwetendheid was binnen scholen, wou ik een stappenplan ontwikkelen dat scholen kunnen hanteren wanneer ze een leerling hebben die een IAC overweegt of een IAC reeds volgt. Dit werd met de nodige informatie uit de schriftelijke neerslag van de literatuur (zie 1.3) samengebundeld tot een document. Dit vormde de syllabus voor mijn collega's tijdens de workshop (zie 2.2), het is het resultaat van alle informatie die ik bij verschillende bronnen kreeg.

Het doel van mijn Innovatief praktijkproject beschreef ik in de inleiding als volgt:

'Mijn doel van dit Innovatief praktijkproject is dat leerlingen met een IAC en hun ouders voldoende ingelicht zijn over de mogelijkheden en gevolgen van een IAC. Om dit te bereiken is het belangrijk dat scholen goed op de hoogte zijn en dit proces goed kunnen begeleiden.'

Ter evaluatie hiervan stuurde ik als eerste deze syllabus naar de verschillende contactpersonen die reeds heel wat ervaringen hebben in het begeleiden met scholen met leerlingen met een IAC. Ze gaven me concrete feedback en tips ter verbetering van het document. Ook kreeg ik in sommige gevallen nieuwe informatie die ik opnieuw integreerde in de syllabus. Als tweede aspect gebruikte ik de workshop ook om het document te optimaliseren. Mijn collega's van de Secundaire School Spermalie hebben reeds heel wat ervaringen in het ondersteunen van scholen, maar hebben zelf nog niet allemaal even veel kennis over het IAC. Zij gebruikten hun ervaringen om mijn document te evalueren en konden zeer gericht aangeven wat voor scholen een grote hulp zou zijn. Dit evalueerden ze op basis van een vooraf opgesteld evaluatieformulier. Dit evaluatieformulier zit in Bijlage 4 en is verschillend van het evaluatieformulier waarin mijn collega's de workshop evalueerden. Het laatst genoemde zit in Bijlage 5.

Voor de workshop polste ik naar de kennis van mijn collega's over het IAC en naar hun verwachtingen voor de workshop. Uit deze bevraging kwam naar voor dat er nog zeer weinig kennis was bij de collega's over het IAC. Om die reden besloot ik mijn workshop te starten met een presentatie waardoor ik mijn kennis kon delen. De PowerPoint kan gevonden worden in bijlage 3. De presentatie werd zo concreet mogelijk gemaakt door de theorie te linken aan verschillende casussen uit de praktijk. Niet enkel de casus van mijn leerling werd besproken, maar ook nog enkele andere. In het tweede deel van de workshop was er een discussiemoment met mogelijkheid tot vragen stellen en als derde gaven de collega's feedback op de syllabus. Op basis van die feedback werd een definitieve brochure ontwikkeld voor de scholen/ondersteuners.

2.2 De syllabus voor de collega's

WORKSHOP IN KADER VAN INNOVATIEF PRAKTIJKPROJECT
BANABA BUO VIVES TIELT
EVA VANNESTE

2.2.1 Voorwoord

Beste collega's,

In het kader van het Innovatief Praktijkproject van de BanaBa Buitengewoon Onderwijs onderzocht ik hoe de implementatie van een individueel aangepast curriculum (IAC) verloopt in het gewoon secundair onderwijs.

Mijn interesse hiervoor werd aangewakkerd gedurende dit schooljaar. Ik begeleid namelijk een leerling die dit schooljaar gestart is met een IAC in de derde graad van het BSO. Als starter had ik nog heel wat vragen en ook voor alle betrokken partijen was dit een nieuw gegeven. Wat betekent een IAC? Hoe moet dit vorm krijgen? Om die leerling zo goed mogelijk te kunnen begeleiden vond ik het echter noodzakelijk dat ik hier de nodige kennis over heb. Het Innovatief praktijkproject gaf me hier de kans toe.

Voor u ligt een syllabus die scholen kan helpen in het proces om leerlingen te begeleiden die op de grens balanceren tussen het gemeenschappelijk curriculum en het IAC. Elk traject is hierin verschillend, maar toch probeert deze bundel een zo algemeen mogelijke leidraad aan te bieden. Allereerst wordt er achtergrondinformatie gegeven over inclusie, het M-decreet en meer specifiek het IAC. Ten tweede worden bezorgdheden aangebracht die naar boven kwamen gedurende mijn onderzoek. Om ten slotte aan de slag te kunnen gaan, verdeelde ik het proces in drie fasen, die onder de loep genomen worden. Er worden concrete stappen aangegeven en tips om aan de bezorgdheden tegemoet te kunnen komen.

Veel succes bij het begeleiden van uw leerlingen.

Eva Vanneste

2.2.2 *Achtergrondinformatie*

Het M-decreet

In 2009 ratificeerde Vlaanderen het VN-Verdrag van 13 december 2006 inzake de Rechten van Personen met een Handicap. Het doel van dit verdrag is dat alle personen met een handicap kunnen genieten van alle mensenrechten en fundamentele vrijheden, dit door gelijkheid te beschermen, te bevorderen en te waarborgen, maar ook door de waardigheid van de personen met een handicap te eerbiedigen en bevorderen (Federale overheidsdienst buitenlandse zaken, handel en ontwikkelingssamenwerking, 2009). Dit geldt dus op heel wat verschillende domeinen, maar hier wordt enkel verder ingegaan op het domein onderwijs, namelijk artikel 24 van het VN-Verdrag.

Dit verdrag eist dat er binnen België en dus Vlaanderen wordt overgestapt van segregatie naar inclusief onderwijs. In Europa zijn er al heel wat landen grondig bezig met die overgang. Als algemene trend is er een groeiende aandacht voor inclusie, maar de implementatie loopt niet overal even vlot. Zo wordt er geconcludeerd dat in landen met een lange traditie van buitengewoon onderwijs, de inclusie veel moeilijker loopt. Hierbij wordt er gedacht aan België, maar ook aan Zwitserland en Hongarije. In andere landen zoals Spanje, Noorwegen en IJsland is er dan weer een lange traditie van inclusie, wat de implementatie van het VN-Verdrag bevordert (Meijer, Soriano & Watkins, 2003). Daarnaast wordt het ook duidelijk dat er meer aandacht is voor specifieke onderwijsbehoeften in plaats van diagnoses. Het aantal leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften stijgt namelijk zowel in het gewoon onderwijs als in het buitengewoon onderwijs. Om inclusie echt te implementeren geeft de EASPD (2011) aan dat de invoering van de wetten rond inclusie moeten gelijklopen met de invoering van financiering en de verbetering van infrastructuur. Ook in de lerarenopleiding moet er meer inclusief gedacht worden. In België heb je bijvoorbeeld de reguliere specifieke lerarenopleiding en de BanaBa buitengewoon onderwijs, wat wijst op segregatie.

Meijer en collega's (2003) groeperen de Europese landen in drie verschillende categorieën. Als eerste zijn er de landen waarbij er reeds volledige inclusie is, zoals Spanje, IJsland, Noorwegen.... Ten tweede de landen waar er verschillende manieren zijn waarop inclusie georganiseerd wordt, een systeem met aspecten van zowel inclusie als segregatie. Ten derde worden de landen onderscheiden, waar er bijna volledige segregatie is, zoals België. De auteurs geven ook aan dat landen zoals Nederland en Duitsland oorspronkelijk volledig gesegregeerd waren, maar dat er nu heel wat bewegingen zijn naar het tussenmodel. De tekst is van 2003, dus een tijdstip waarop Nederland en Duitsland al volop bezig waren met de hervormingen. Het is duidelijk dat in België met het M-decreet van 2014 ook deze weg wordt ingeslagen, net zoals Duitsland en Nederland.

Na heel wat voorlopers (zoals het decreet betreffende belangrijke en noodzakelijke maatregelen voor leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften in 2013) kreeg dit VN-Verdrag in Vlaanderen een wettelijk kader in 2014 met het M-decreet (decreet betreffende maatregelen voor leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften). Op die manier wil de Vlaamse regering de overstap maken van segregatie naar inclusie. In het decreet worden een aantal begrippen decretaal verankerd, zoals zorgcontinuüm, leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften... Ook worden er aanpassingen gedaan in de typologie van het buitengewoon onderwijs en aanpassingen omtrent de toelatingsvoorwaarden voor buitengewoon onderwijs en gewoon onderwijs (cfr. Inschrijvingsrecht). Door het

inschrijvingsrecht kunnen meer leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften schoollopen in het gewoon onderwijs, met redelijke aanpassingen, GON-begeleiding en/of een individueel aangepast curriculum (Katholiek Onderwijs Vlaanderen, 2015).

Biesta (2014) geeft aan dat het onderwijs drie grote functies, domeinen heeft. Als eerste is er het domein van de kwalificatie. Dat gaat over het verwerven van kennis, vaardigheden en houdingen die jongeren kwalificeren om iets te doen. Een voorbeeld hiervan is jongeren kwalificeren voor een beroep. Ten tweede worden jongeren ook deel van tradities en praktijken tijdens hun schoolloopbaan. Dat is het domein van socialisatie. Ten slotte werkt onderwijs ook op het domein van subjectificatie, wat ervoor zorgt dat de jongere zich ontwikkelt als menselijk individu (Biesta, 2014). Samengevat zorgt het onderwijs voor kwalificatie (een diploma behalen), socialisatie (tot een groep behoren) en subjectificatie (zichzelf vinden, eigen identiteit opbouwen).

Het zorgcontinuüm en het IAC

In het M-decreet worden de verschillende fasen van het zorgcontinuüm aangereikt. Als eerste, fase 0, is er de brede basiszorg die voor elke leerling geldt. Ten tweede wordt fase 1, de verhoogde zorg, beschreven als een fase waarbij de school extra zorg voorziet door redelijke aanpassingen aan te bieden aan leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften. Ten derde is er de uitbreiding van zorg, fase 2. In deze fase gaat de school alle genomen maatregelen verder zetten en wordt het CLB ingeschakeld. Het CLB zorgt voor een uitgebreide analyse van de specifieke onderwijsbehoeften van de leerling en een analyse van de ondersteuningsbehoeften van leerkrachten en ouders (Katholiek Onderwijs Vlaanderen, 2015). Het CLB kan een gemotiveerd verslag opmaken dat zorgt voor GON-begeleiding of een verslag opmaken dat toegang geeft tot het buitengewoon onderwijs of tot het volgen van een IAC, fase 3. Een verslag kan enkel opgemaakt worden als blijkt dat de aanpassingen die nodig zijn om de leerlingen binnen het gemeenschappelijk curriculum te houden ofwel onvoldoende zijn, ofwel disproportioneel zijn (Prodiagnostiek, 2015).

Als een leerling specifieke onderwijsbehoeften (SOB) heeft, zijn er de volgende mogelijkheden:

Concreet kan een IAC dus opgestart worden als alle fasen van het zorgcontinuüm doorlopen werden en de redelijke aanpassingen disproportioneel of onvoldoende zijn. Belangrijk hierbij is dat er ook wordt gekeken naar alternatieve studierichtingen waarbij het gemeenschappelijk curriculum wel haalbaar is. Het is de klassenraad die hierover beslist, in samenspraak met het CLB en de ouders. Het CLB maakt in dat geval een verslag buitengewoon onderwijs op als ze akkoord gaan met de genomen beslissing.

Voor een school zijn er twee wegen naar een IAC. Een eerste is een leerling die in de school al heel wat jaren het gemeenschappelijk curriculum volgt en die overstapt op een IAC. Een tweede mogelijkheid is een leerling met een verslag buitengewoon onderwijs die aan de hand van een IAC school wil lopen in een gewone school. Deze leerling is dan voor de school onbekend (Decombel, 2017). In elk geval wordt er een verslag BuO door het CLB geschreven met toestemming van de ouders. Hier wordt enkel ingegaan op de eerste vorm van IAC.

2.2.3 *Bezorgdheden*

Wanneer een leerling een IAC volgt, krijgt de leerling geen diploma of getuigschrift, maar een attest van verworven bekwaamheden dat jaarlijks wordt gegeven. Heel uitzonderlijk kan er toch een diploma/getuigschrift uitgereikt worden als de klassenraad vindt dat de leerling toch voldoet aan de ontwikkelingsdoelen/eindtermen, mits tussenkomst en goedkeuring van de inspectie. Dit is administratief niet eenvoudig en wellicht zal de onderwijsinspectie niet oordelen over de totale persoon van de leerling, maar over het behalen van de leerplandoelstellingen per vak.

Met dat attest van verworven bekwaamheden blijkt echter nog heel wat niet in orde en ook op andere vlakken blijkt een IAC niet ideaal:

- In het M-decreet staat niet vermeld hoe het attest van verworven bekwaamheden vorm moet krijgen¹ en wat de mogelijkheden/moeilijkheden op de arbeidsmarkt zijn. Wel is het duidelijk dat het attest van verworven bekwaamheden door een IAC niet gelijkgesteld is aan het attest van verworven bekwaamheden van het BuSO OV3. Dit attest is meer gelegitimeerd in de wetgeving in vergelijking met het attest van een IAC, waarvoor er geen format is omtrent hoe het er moet uitzien. Ook geeft het attest BuSO OV3 rechten zoals toegang tot maatwerk.
- Zelfs in vergelijking met het getuigschrift van BuSO OV4 is een IAC ten onrechte benadeeld. Het kan namelijk voorkomen dat leerlingen met een IAC meer bereikt hebben dan leerlingen in het BuSO OV4. Toch is er in attestering en gevolgen van de attestering een zeer groot verschil tussen beide, ten nadele van het attest van verworven bekwaamheden IAC.
- Op de lijst van de RVA (Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening) staat het attest van verworven bekwaamheden door IAC niet op de lijst van diploma's, getuigschriften en attesten die recht hebben op een inschakelingsuitkering (Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening, 2015).
- Voor leerlingen met een IAC is het moeilijker om beroep te doen op de dienstverlening vanuit GTB (GRIPvzw, 2016). GTB is de afkorting voor 'gespecialiseerde dienst voor trajectbepaling en -begeleiding'. GTB is er voor mensen met een arbeidsbeperking of gezondheidsproblemen. Leerlingen die school volgen in het buitengewoon onderwijs hebben

¹ Er kan wel een voorbeeld gevonden worden op Onderwijs Vlaanderen via de volgende link: <http://data-onderwijs.vlaanderen.be/documenten/fiche.aspx?id=4483>

wel rechtstreeks recht op de hulp van GTB. Ondanks het feit dat beide leerlingen een verslag buitengewoon onderwijs hebben, is de hulp van GTB niet gelijk. Leerlingen die schoollopen in het gewoon onderwijs moeten namelijk een aanvraag doen om beroep te kunnen doen op de diensten.

- Wanneer een leerling een richting volgt met praktijk (BSO richtingen en finaliteitsrichtingen TSO), hangt de school niet alleen vast aan het Departement Onderwijs, maar ook aan het Departement Welzijn en Arbeid. Dit is het geval als een leerling met een IAC bijvoorbeeld geen ontwikkelingsdoelen of eindtermen kan behalen omtrent de veiligheid tijdens de praktijkvakken. Er moet dus rekening gehouden worden met verschillende wetgevingen (onderwijs en arbeid) en deze zijn niet op elkaar afgestemd. Dit gegeven moet wel genuanceerd worden aangezien ook de leerlingen OV3 op hun stage hiermee geconfronteerd worden.
- Ondanks het feit dat een IAC voor elke leerling anders is en een andere invulling zal krijgen, is er slechts één mogelijkheid van attestering bij een IAC. Op die manier kan er nooit voldoende recht gedaan worden aan de verworven competenties van de leerling (GRIPvzw, 2016).

Hierbij kan er geconcludeerd worden dat vandaag de dag de regelgeving de weg naar tewerkstelling voor leerlingen met een IAC niet bevordert. Het is een grijze zone en daarom is het belangrijk om bij overweging van een IAC alle kansen en knelpunten in kaart te brengen en deze ook met de ouders en de leerling zelf grondig door te nemen. Als we dit bekijken vanuit de functies van onderwijs, dan zorgt het onderwijs bij een IAC niet meer voor kwalificering, maar wel nog steeds voor subjectificatie en socialisatie.

2.2.4 Drie fasen bij een IAC onder de loep

Eerste fase: De vraag tot inschrijving met een IAC

Uit het bovenstaande blijkt dat een IAC volgen toch risico's en uitdagingen inhoudt voor de toekomstmogelijkheden van de leerling. Hier wordt er een stappenplan weergegeven met de nodige informatie en vragen die gesteld dienen te worden. Bij alle stappen is het belangrijk om het nodige overleg te organiseren met alle betrokken partijen en verbindend samen te werken, zeker met de ouders en de leerling zelf.

- Stap 1: Een goede oriëntering na de eerste graad.
 - o Bekijk de (praktijk)leerplannen van de derde graad en houd rekening met de specifieke onderwijsbehoeften van de leerling. De leerplannen hoeven niet als drempel gezien te worden, maar er moet grondig nagedacht worden over de haalbaarheid. Jaar per jaar kijken met de mogelijkheid om te heroriënteren is aangewezen bij leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften.
 - Indien moeilijk haalbaar:
 - Mogelijkheden bekijken naar compenseren en dispensereren, meer redelijke aanpassingen invoeren. Het traject van handelingsgericht werken doorlopen (doelen opstellen/wijzigen, ondersteuningsacties, evalueren...)
 - Open communicatie naar leerling en ouders. Licht de ouders goed in over de mogelijke gevolgen en betrek ze van in het begin bij het proces.

- De leerling heroriënteren indien mogelijk als het belangrijk is om effectief een getuigschrift/diploma te halen. Het doel van het onderwijs voor de leerling hier bekijken: kwalificatie, socialisatie en/of subjectificatie.
- Stap 2: De klassenraad merkt dat de redelijke aanpassingen disproportioneel en onvoldoende worden.
 - Belangrijke vragen die gesteld moeten worden alvorens een beslissing te nemen (Decombel, 2017):
 - Heeft de leerling mogelijkheden tot tewerkstelling/vervolgonderwijs volgend op zijn opleiding?
 - Zijn er nog mogelijkheden binnen een gemeenschappelijk curriculum?
 - Probeer de leerling eerst een getuigschrift te laten behalen via een andere richting. Daarna kan er binnen avondonderwijs gezocht worden naar verdere opleidingen zodat de leerling zich verder kan verdiepen in wat hij/zij wil.
 - Kunnen er nog extra redelijke aanpassingen de leerling helpen?
 - Zijn er nog mogelijkheden tot extra redelijke aanpassingen binnen het gemeenschappelijk curriculum?
 - Als de klassenraad beslist dat redelijke aanpassingen disproportioneel zijn, dan kan dit betwist worden door ouders (bv. Commissie leerlingenrechten).
- Stap 3: De klassenraad en CLB beslissen met alle betrokken partijen om een IAC op te starten, het CLB maakt het verslag op.

Tweede fase: De vormgeving en opvolging (IAC-plan)

De grens tussen een gemeenschappelijk curriculum met dispenserende maatregelen of een IAC is altijd contextgebonden. Daarin is het belangrijk dat de klassenraad steeds de finaliteit van de richting en de toekomstmogelijkheden (tewerkstelling, verder studeren) van de leerling in gedachten houdt. De klassenraden worden hierin ondersteund door het CLB en de pedagogische begeleidingsdiensten, maar de klassenraden blijven de eindverantwoordelijkheid hebben. Echter staat er in het M-decreet nergens hoe dit concreet ingevuld moet worden. In de praktijk zal dit veel overleg vergen met alle betrokken partijen (klassenraad, ouders, CLB, pedagogische begeleidingsdienst, eventuele GON-leerkrachten...) (Katholiek Onderwijs Vlaanderen, 2016).

Een IAC krijgt vorm in een IAC-plan, waarin er maximaal wordt ingezet om het gemeenschappelijk curriculum te benaderen. De lat wordt dus zo hoog mogelijk gelegd. Het IAC-plan is een dynamisch document, volledig op maat van de leerling dat wordt opgesteld met een handelingsgerichte aanpak. Het is dus een document voor die leerling in zijn/haar context met bepaalde toekomstperspectieven (Decombel, 2017). Het IAC-plan bevat volgende elementen:

- Naam van de leerling, de school, graad en leerjaar, richting
- Verschillende partners (leerling, ouders, pedagogisch begeleider, leerlingenbegeleider, leerkrachten (klassenraad), directie, CLB-medewerker, GON/ION-begeleider, ondersteuner, ...
- Verwijzing naar het verslag buitengewoon onderwijs en het begeleidingsplan
 - Eventueel in bijlage plaatsen van het IAC-plan.
- Uitgebreide beeldvorming
 - Bijvoorbeeld op basis van het I.C.F.-kader.

- Voorgeschiedenis van de leerling.
- Specifieke onderwijsbehoeften.
- Doelbepaling op maat en organisatie van gepaste ondersteuning en aanpassingen: hoe kan de leerling zich optimaal ontwikkelen en zo dicht mogelijk aansluiten bij de leeractiviteiten van de klas?
 - Vertrek hierbij van het gemeenschappelijk curriculum (de leerplannen).
 - Spoor de zone van naaste ontwikkeling op.
 - Zoeken naar de gepaste ondersteuning en aanpassingen: van de omgeving, educatief, sociaal en gedragsmatig: wie doet wat?
 - Mogelijke onderverdeling:
 - Te realiseren doelen door de leerling (SMART) met bijhorende ondersteuning.
 - Ondersteuningsbehoeften van de leerkrachten.
 - Verworven competenties per graad en per leerjaar.

Het plan wordt op regelmatige tijdstip geëvalueerd en bijgestuurd. Er wordt telkens duidelijk vermeld welke competenties/doelen bereikt zijn en welke redelijke aanpassingen gebeurd zijn. Hoe vaak dit IAC-plan bijgewerkt zal worden is afhankelijk van de situatie. Bij IAC's die heel dicht bij het gemeenschappelijk curriculum staan, zal dit beperkter zijn dan bij IAC's die er ver van afstaan (Katholiek Onderwijs Vlaanderen, 2016). Het is belangrijk om met een IAC steeds zo dicht mogelijk bij het gemeenschappelijk curriculum te blijven, zodat de leerling maximale leer- en ontwikkelingskansen heeft (Katholiek Onderwijs Vlaanderen, 2017).

Derde fase: de evaluatie: Attest van Verworven Bekwaamheden

Ook voor dit onderdeel is er in de regelgeving niets vastgelegd zoals een sjabloon of dergelijke². Dit attest vormt een groeidocument van de leerling en wordt opgesteld op basis van het IAC-plan. Enkele tips bij het opmaken van dit document (Decombel, 2017):

- Noteer gedurende elk jaar duidelijk de competenties die een leerling behaald heeft. Leg ook telkens de link tussen de verworven bekwaamheden en de leerplandoelen van het gemeenschappelijk curriculum. Dit kan bijvoorbeeld in een portfolio bijgehouden worden, dat op regelmatige basis aangevuld wordt. Op die manier is het niet nodig om achteraf nog over alles na te denken of de competenties al dan niet bereikt zijn. Zo kan er heel wat werk vermeden worden.
- Noteer in het portfolio ook de maatregelen die binnen het zorgcontinuüm genomen werden, met name de redelijke aanpassingen. Specifieke aandacht hierbij gaat naar de dispenserende maatregelen.
- Noteer concrete aanknopingspunten voor het vervolgtraject i.f.v. de toekomst van de leerling (cfr. VDAB).

² Zoals eerder vermeld: Er kan wel een voorbeeld gevonden worden op Onderwijs Vlaanderen via de volgende link: <http://data-onderwijs.vlaanderen.be/documenten/fiche.aspx?id=4483>

2.2.5 Concrete tips als de leerling met een IAC in een werksituatie wil terechtkomen

- Belangenorganisaties GRIPvzw³ en UNIA⁴ zijn met de materie bezig en kaarten dit aan bij de overheid. Leg je casus aan hen voor, zodat de ernst van de problematiek duidelijk wordt.
- Een attest bedrijfsbeheer halen is mogelijk onder een IAC. Leerlingen uit het gemeenschappelijk curriculum kunnen dit attest namelijk ook behalen naast hun diploma, wanneer ze bijvoorbeeld niet geslaagd zijn. Op basis van dit attest krijgt de leerling wel een inschakelingsuitkering.
- Het is mogelijk, maar moeilijk om achteraf toch nog terug te keren naar het gemeenschappelijk curriculum zodat de leerling zijn/haar getuigschrift/diploma kan behalen. De klassenraad kan dit voorstellen en de onderwijsinspectie zal hierover beslissen en aan de klassenraad voorleggen wat mogelijk is. Dit is echter een moeilijke procedure, maar wel een recht. Veel scholen willen terugkeren omdat ze voor de start te weinig kennis hadden over leerplannen, differentiatie, dispensatie, compensatie en flexibele leerwegen.
 - o Als de leerling een IAC start en het wordt duidelijk dat het gemeenschappelijk curriculum toch haalbaar is, kan het CLB het verslag intrekken in de loop van het schooljaar waarin het IAC opgestart is.
- VDAB raadt leerlingen met een IAC aan om hun competenties zo duidelijk mogelijk aan te geven bij de VDAB. Het is dus belangrijk om de attesten verworven bekwaamheden zo concreet mogelijk op te stellen.
- Zorg voor de leerling met een IAC voor een aangepaste stageplek. Na een positieve stage is het belangrijk om beroep te blijven doen op de stagecoördinator om de leerling aan te bevelen bij eventuele kennissen in de sector. Blijf die contacten onderhouden om maximale kansen te bezorgen aan de leerling. Ook weekendwerk en een vakantiejob in de sector zijn heel belangrijk.
- Na het afstuderen is het mogelijk om via Tweedekansonderwijs toch nog een diploma/getuigschrift te behalen. Als de leerling enkel voor de praktijkvakken een IAC volgt en wel geslaagd is voor (enkele) theorievakken binnen het gemeenschappelijk curriculum kan de leerling vrijgesteld worden voor deze vakken in Tweedekansonderwijs.

2.2.6 Voorbeeld casussen

Casus X

X zit momenteel in het vijfde BSO Organisatiehulp. X is een leerling met ASS⁵ en DCD⁶ en zat vorig schooljaar in een andere school. Daar volgde X de richting 4 STW TSO, maar de theorie werd te zwaar. In het vijfde jaar behaalt X goede resultaten op school, maar hij loopt vast tijdens de stage.

De stages organisatiehulp (in het domein personenzorg) situeren zich op 3 locaties: voeding, logistiek (woon- en zorgcentrum) en onderhoud. X startte zijn stages in de voeding (groenteveiling) en behaalde daar een goed resultaat. Op de stageplaats werkte hij met een vast team van 4 personen en de taken werden zo goed mogelijk aan de noden van X aangepast (extra uitleg bij taken, tempo,

³ GRIPvzw: Gelijke rechten voor iedere persoon met een handicap

⁴ UNIA: interfederaal gelijkekansen centrum die discriminatie bestrijdt en gelijke kansen bevordert.

⁵ ASS: Autisme Spectrum Stoornis

⁶ DCD: Developmental Coordination Disorder (dyspraxie)

niet te veel verwachten, steeds dezelfde taken). Na deze stage werd de vrees genoteerd dat in het “echte werkveld” problemen kunnen ontstaan, omdat men zal verwachten dat hij sneller zelfstandig zal werken, in een hoger tempo en er minder uitleg nodig zal zijn.

Voor logistiek (WZC) liep/loopt de stage mis.

Resultaten:

- In het eerste trimester haalde X (met de positieve stage in de Voeding) 72 % en behoorde daarmee tot de beteren van de klas.
- In het tweede trimester werd hij uitgestuurd naar een WZC met een wisselende begeleiding, veel meer contact met verschillende zorgvragers... en dat lukte niet meer. De taken werden tot een minimum herleid en wekelijks opnieuw uitgelegd (bv. leg nu de vorken, hoe kan je zien wie welke vork nodig heeft, leg nu de lepels ...). Het werken in team lukte X als hij steeds met dezelfde personen kon werken, maar in het WZC was er vaak een wissel van personeel door uurroosters, wat voor X een struikblok was. Hij haalde heel wat punten op bij het maken van theoretische taken. Zelfs met dit stagerapport “onvoldoende” scoorde hij met Pasen nog 67%.
- De situatie verergerde in het derde trimester zo drastisch – welbevinden viel totaal weg, grote faalangst – dat hij vanaf eind mei op doktersadvies de stage onderbroken heeft en enkel nog de theoretische lessen op maandag, dinsdag en vrijdag volgde.
- Voor zijn theoretisch deel was X bij de beteren van de klas. X zat toen in zak en as omdat het niet lukte en de faalangst toenam.

Tot X uitviel eind mei opteerden ouders voor een “normaal” schoolparcours naar een “gewone” studiebekräftiging. X behaalde op het einde van het vijfde jaar een A-attest, maar door het stagetrauma gingen ouders en X zelf nu ook mee in het voorstel tot IAC.

X slaagde in zijn IAC-jaar met glans voor de theoretische vakken (waar hij altijd al bij de beteren van de klas geweest is) en kon met voldoening dankzij een aantal redelijke aanpassingen zijn stage voeding en onderhoud afwerken. De stage logistiek werd niet opgenomen in zijn IAC.

X heeft dus nu zijn opleiding achter de rug zonder een getuigschrift organisatiehulp te behalen, wel een attest van verworven bekwaamheden.

Casus L

L heeft zware lees- en schrijfproblemen, maar neemt heel veel informatie op door te luisteren. Hij volgde de lagere school in het buitengewoon onderwijs. Op 12 jaar haalde hij voor rekenen het niveau 3de leerjaar, schrijven en lezen blijven problematisch.

L is een handige jongen die thuis al heel wat praktische klusjes opknapt en daarbij zeer geïnteresseerd is in het werken met metaal (lassen). Hij startte zijn secundair in het BuSO, maar vroeg na het eerste jaar om te mogen starten in het gewoon technisch onderwijs met een IAC.

De school schreef L in met een IAC in het beroepsvoorbereidende leerjaar (BVL) en liet hem daar volledig aansluiten. Enkele proefdagen hadden uitgewezen dat hij zeker het niveau van een 3de

metaalbewerking aankon, maar het gemeenschappelijk curriculum van 1B zou nog moeilijk zijn, zeker de vakken wiskunde en Nederlands.

Even werd overwogen om L te laten aansluiten voor de theorie bij 1B en voor de praktijk bij 3de metaalbewerking, maar uiteindelijk koos de school ervoor L volledig de les te laten volgen bij de BVL, zij het met een andere invulling voor wiskunde en met volledige dispensatie van het vak Frans als moderne vreemde taal.

L krijgt 2 uur GON-begeleiding en tijdens de uren wiskunde krijgt hij leerstof die aansluit bij zijn ontwikkelingsniveau. De relatie met zijn klas is goed en L neemt door zijn aandacht tijdens de lessen heel wat leerstof op zonder te schrijven.

L slaagt erin de ontwikkelingsdoelen van BVL grotendeels te behalen met uitzondering van zijn wiskunde en uiteraard het Frans waarvoor hij gedispenseerd is. Voor de praktijk behoort L tot de beteren van zijn klas.

Gezien de school in het 3de jaar Wiskunde niet als afzonderlijk vak aanbiedt, maar geïntegreerd in Project Algemene Vakken (met het accent op de praktische toepassingen) overweegt de school L opnieuw in het gemeenschappelijk curriculum op te nemen en doet een aanvraag aan de onderwijsinspectie om zijn IAC gelijk te stellen met het gemeenschappelijk curriculum van BVL.

De onderwijsinspectie antwoordt negatief op de vraag gezien de volledige dispensatie van het vak Frans en de andere doelstellingen voor het vak Wiskunde.

Casus J

J is een leerlinge met een lichamelijke beperking en met CVI⁷. Ze is in het derde middelbaar gestart in het KSO en volgde toen de richting Beeldende en Architecturale Kunst. J heeft heel veel problemen met wiskunde en heeft zeer weinig ruimtelijk inzicht. Op het einde van haar vierde middelbaar gaf de school haar een B-attest met uitsluiting voor de richtingen in de derde graad van het KSO.

De ouders van J wilden heel graag dat J in het KSO bleef, maar met dit B-attest was dit niet mogelijk. J ligt zeer goed in de groep, heeft een enorm doorzettingsvermogen en is erg geïntegreerd op de school. Voor de tweede graad had J al heel wat scholen gehad waar ze zich niet goed voelde en waar haar welbevinden zeer laag was. Na heel wat overleg werd er gekozen voor een IAC, zodat J in de richting en op de school kon blijven. Ze volgt momenteel in de derde graad de richting Architecturale en Binnenhuiskunst. Daarvan volgt J alle algemene vakken in het gemeenschappelijk curriculum, met uitzondering van wiskunde. De school hecht heel veel belang aan integratie.

J. zal dit jaar afstuderen met een verslag van verworven competenties en zal proberen om volgend jaar via tweedekansonderwijs toch nog een diploma/getuigschrift te behalen. Daar zal ze vrijstellingen krijgen voor de algemene vakken die ze aflegde in het KSO.

2.3 De brochure voor scholen

⁷ CVI: Cerebrale Visuele Inperking

Een IAC in het secundair onderwijs

EVA VANNESTE

ACHTERGROND INFORMATIE

BEZORGDHEDEN

DRIE FASEN

CONCRETE TIPS

CASUSSEN

NAWOORD

Voorwoord

Beste lezer,

In het kader van het Innovatief Praktijkproject van de BanaBa Buitengewoon Onderwijs VIVES campus Tielt onderzocht ik hoe de implementatie van een individueel aangepast curriculum (IAC) verloopt in het gewoon secundair onderwijs.

Mijn interesse hiervoor werd aangewakkerd gedurende het schooljaar 2016-2017. Ik begeleid namelijk als GON-begeleider/ondersteuner voor de Secundaire School Spermalie, vzw De Kade, een leerling/school die dit schooljaar gestart is met een IAC in de derde graad van het BSO. Om die leerling zo goed mogelijk te kunnen begeleiden vond ik het echter noodzakelijk dat ik hier de nodige kennis over heb. Het Innovatief praktijkproject gaf me hier de kans toe.

Voor u ligt een brochure die scholen kan helpen in het proces om leerlingen te begeleiden die op de grens balanceren tussen het gemeenschappelijk curriculum en het IAC. Elk traject is hierin verschillend, maar toch probeert deze bundel een zo algemeen mogelijke leidraad aan te bieden.

Veel succes bij het begeleiden van uw leerlingen.

Eva Vanneste

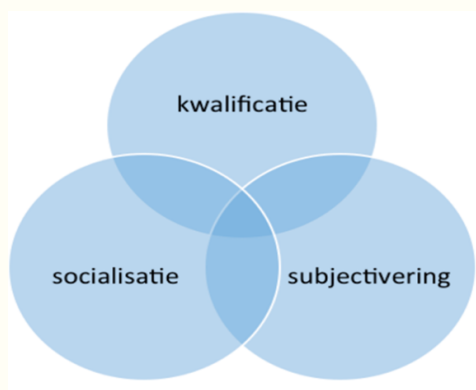
Een IAC in het secundair onderwijs

EVA VANNESTE

Achtergrondinformatie

Na heel wat voorlopers kreeg het VN-Verdrag, dat Vlaanderen in 2009 ratificeerde, in Vlaanderen een wettelijk kader in 2014 met het M-decreet (decreet betreffende maatregelen voor leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften). Op die manier wil de Vlaamse regering de overstap maken van segregatie naar inclusie. Door het inschrijvingsrecht kunnen meer leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften schoollopen in het gewoon onderwijs, met redelijke aanpassingen, GON-begeleiding en/of een individueel aangepast curriculum (Katholiek Onderwijs Vlaanderen, 2015).

Biesta (2014) geeft aan dat het onderwijs drie grote functies, domeinen heeft. Als eerste is er het domein van de kwalificatie. Dat gaat over het verwerven van kennis, vaardigheden en houdingen die jongeren kwalificeren om iets te doen. Een voorbeeld hiervan is jongeren kwalificeren voor een beroep. Ten tweede worden jongeren ook deel van tradities en praktijken tijdens hun schoolloopbaan. Dat is het domein van socialisatie. Ten slotte werkt onderwijs ook op het domein van subjectificatie, wat ervoor zorgt dat de jongere zich ontwikkelt als menselijk individu (Biesta, 2014). Samengevat zorgt het onderwijs voor kwalificatie (een diploma behalen), socialisatie (tot een groep behoren) en subjectificatie (zichzelf vinden, eigen identiteit opbouwen). Op dit onderscheid wordt verder teruggekomen bij het beoordelen van het IAC.

In het M-decreet worden de verschillende fasen van het zorgcontinuüm aangereikt. Als eerste, fase 0, is er de brede basiszorg die voor elke leerling geldt. Ten tweede wordt fase 1, de verhoogde zorg, beschreven als een fase waarbij de school extra zorg voorziet door redelijke aanpassingen aan te bieden aan leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften. Ten derde is er de uitbreiding van zorg, fase 2. In deze fase zet de school alle genomen maatregelen verder en wordt het CLB ingeschakeld.

Het CLB zorgt voor een uitgebreide analyse van de specifieke onderwijsbehoeften van de leerling en een analyse van de ondersteuningsbehoeften van leerkrachten en ouders (Katholiek Onderwijs Vlaanderen, 2015). Het CLB kan een gemotiveerd verslag opmaken dat zorgt voor GON-begeleiding (gemeenschappelijk curriculum) of een verslag opmaken dat toegang geeft tot het buitengewoon onderwijs of tot het volgen van een IAC, fase 3. Een verslag kan enkel opgemaakt worden als blijkt dat de aanpassingen die nodig zijn om de leerlingen binnen het gemeenschappelijk curriculum te houden ofwel onvoldoende zijn, ofwel disproportioneel zijn (Prodiagnostiek, 2015).

Een IAC in het secundair onderwijs

EVA VANNESTE

Als een leerling specifieke onderwijsbehoeften (SOB) heeft, zijn er de volgende mogelijkheden:

Concreet kan een IAC dus opgestart worden als alle fasen van het zorgcontinuüm doorlopen werden en de redelijke aanpassingen disproportioneel of onvoldoende zijn. Belangrijk hierbij is dat er ook wordt gekeken naar alternatieve studierichtingen waarbij het gemeenschappelijk curriculum wel haalbaar is. Het is de klassenraad die hierover beslist, in samenspraak met het CLB en de ouders. Het CLB maakt in dat geval een verslag buitengewoon onderwijs op als ze akkoord gaan met de genomen beslissing.

Voor een school zijn er twee wegen naar een IAC. Een eerste is een leerling die in de school al heel wat jaren het gemeenschappelijk curriculum volgt en die overstapt op een IAC. Een tweede mogelijkheid is een leerling met een verslag buitengewoon onderwijs die aan de hand van een IAC school wil lopen in een gewone school. Deze leerling is dan voor de school onbekend (Decombel, 2017). In elk geval wordt er een verslag BuO door het CLB geschreven met toestemming van de ouders. In de verschillende fasen wordt enkel ingegaan op de eerste vorm van IAC.

Bezorgdheden

Wanneer een leerling een IAC volgt, krijgt de leerling geen diploma of getuigschrift, maar een attest van verworven bekwaamheden dat jaarlijks wordt gegeven. Heel uitzonderlijk kan er toch een diploma/getuigschrift uitgereikt worden als de klassenraad vindt dat de leerling toch voldoet aan de ontwikkelingsdoelen/eindtermen, mits tussenkomst en goedkeuring van de inspectie. Dit is administratief niet eenvoudig en wellicht zal de onderwijsinspectie niet oordelen over de totale persoon van de leerling, maar over het behalen van de leerplandoelstellingen per vak.

Een IAC in het secundair onderwijs

EVA VANNESTE

Met dat attest van verworven bekwaamheden blijkt echter nog heel wat niet in orde en ook op andere vlakken blijkt een IAC niet ideaal:

- In het M-decreet staat niet vermeld hoe het attest van verworven bekwaamheden vorm moet krijgen en wat de mogelijkheden/moeilijkheden op de arbeidsmarkt zijn. Wel is het duidelijk dat het attest van verworven bekwaamheden door een IAC niet gelijkgesteld is aan het attest van verworven bekwaamheden van het BuSO OV3. Dit laatste attest is meer gelegitimeerd in de wetgeving in vergelijking met het attest van een IAC, waarvoor er geen format is omtrent hoe het er moet uitzien. Ook geeft het attest BuSO OV3 rechten zoals toegang tot maatwerk.
- Zelfs in vergelijking met het getuigschrift van BuSO OV4 is een IAC ten onrechte benadeeld. Het kan namelijk voorkomen dat leerlingen met een IAC meer bereikt hebben dan leerlingen in het BuSO OV4. Toch is er in attestering en gevolgen van de attestering een zeer groot verschil tussen beide, ten nadele van het attest van verworven bekwaamheden IAC.
- Op de lijst van de RVA (Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening) staat het attest van verworven bekwaamheden door IAC niet op de lijst van diploma's, getuigschriften en attesten die recht hebben op een inschakelingsuitkering (Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening, 2015).
- Voor leerlingen met een IAC is het moeilijker om beroep te doen op de dienstverlening vanuit GTB (GRIPvzw, 2016). GTB is de afkorting voor 'gespecialiseerde dienst voor trajectbepaling en -begeleiding'. GTB is er voor mensen met een arbeidsbeperking of gezondheidsproblemen. Leerlingen die school volgen in het buitengewoon onderwijs hebben wel rechtstreeks recht op de hulp van GTB. Ondanks het feit dat beide leerlingen een verslag buitengewoon onderwijs hebben, is de hulp van GTB niet gelijk. Leerlingen die schoollopen in het gewoon onderwijs moeten namelijk een aanvraag doen om beroep te kunnen doen op de diensten.
- Wanneer een leerling een richting volgt met praktijk (BSO richtingen en finaliteitsrichtingen TSO), hangt de school niet alleen vast aan het Departement Onderwijs, maar ook aan het Departement Welzijn en Arbeid. Dit is het geval als een leerling met een IAC bijvoorbeeld geen ontwikkelingsdoelen of eindtermen kan behalen omtrent de veiligheid tijdens de praktijkvakken. Er moet dus rekening gehouden worden met verschillende wetgevingen (onderwijs en arbeid) en deze zijn niet op elkaar afgestemd. Dit gegeven moet wel genuanceerd worden aangezien ook de leerlingen OV3 op hun stage hiermee geconfronteerd worden.
- Ondanks het feit dat een IAC voor elke leerling anders is en een andere invulling zal krijgen, is er slechts één mogelijkheid van attestering bij een IAC. Op die manier kan er nooit voldoende recht gedaan worden aan de verworven competenties van de leerling (GRIPvzw, 2016).

Hieruit kan dus geconcludeerd worden dat vandaag de dag de regelgeving de weg naar tewerkstelling voor leerlingen met een IAC niet bevordert. Het is een grijze zone en daarom is het belangrijk om bij overweging van een IAC alle kansen en knelpunten in kaart te brengen en deze ook met de ouders en de leerling zelf grondig door te nemen. Als we dit bekijken vanuit de functies van onderwijs, dan zorgt het onderwijs bij een IAC niet meer voor kwalificering, maar wel nog steeds voor subjectificatie en socialisatie.

Een IAC in het secundair onderwijs

EVA VANNESTE

Drie fasen bij een IAC onder de loep

Eerste fase: De vraag tot inschrijving met een IAC

Uit het bovenstaande blijkt dat een IAC volgen toch risico's en uitdagingen inhoudt voor de toekomstmogelijkheden van de leerling. Hier wordt er een stappenplan weergegeven met de nodige informatie en vragen die gesteld dienen te worden. Bij alle stappen is het belangrijk om het nodige overleg te organiseren met alle betrokken partijen en verbindend samen te werken, zeker met de ouders en de leerling zelf. Het is van groot belang om in te zien dat elke leerling hierin verschillend is en er geen twee gelijke IAC's kunnen lopen. Durven 'out of the box' denken is hierbij noodzakelijk.

Stap 1: Een goede oriëntering na de eerste graad.

Bekijk de (praktijk)leerplannen van de derde graad en houd rekening met de specifieke onderwijsbehoeften van de leerling. De leerplannen hoeven niet als drempel gezien te worden, maar er moet grondig nagedacht worden over de haalbaarheid. Jaar per jaar kijken met de mogelijkheid om te heroriënteren is aangewezen bij leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften.

- Indien moeilijk haalbaar:

- Mogelijkheden bekijken naar compenseren en dispenseren, meer redelijke aanpassingen invoeren. Het traject van handelingsgericht werken doorlopen (doelen opstellen/wijzigen, ondersteuningsacties, evalueren...)
- Open communicatie naar leerling en ouders. Licht de ouders goed in over de mogelijke gevolgen en betrek ze van in het begin bij het proces.
- De leerling heroriënteren indien mogelijk als het belangrijk is om effectief een getuigschrift/diploma te halen. Het doel van het onderwijs voor de leerling hier bekijken: kwalificatie, socialisatie en/of subjectificatie.

Stap 2: De klassenraad merkt dat de redelijke aanpassingen disproportioneel en onvoldoende worden.

- Belangrijke vragen die gesteld moeten worden alvorens een beslissing te nemen (Decombel, 2017):
 - Heeft de leerling mogelijkheden tot tewerkstelling/vervolgonderwijs volgend op zijn opleiding?
 - Zijn er nog mogelijkheden binnen een gemeenschappelijk curriculum?
 - Probeer de leerling eerst een getuigschrift te laten behalen via een andere richting. Daarna kan er binnen avondonderwijs gezocht worden naar verdere opleidingen zodat de leerling zich verder kan verdiepen in wat hij/zij wil.
 - Kunnen er nog extra redelijke aanpassingen de leerling helpen?
 - Zijn er nog mogelijkheden tot extra redelijke aanpassingen binnen het gemeenschappelijk curriculum?
- Als de klassenraad beslist dat redelijke aanpassingen disproportioneel zijn, dan kan dit betwist worden door ouders (bv. Commissie leerlingenrechten).

Stap 3: De klassenraad en CLB beslissen met alle betrokken partijen om een IAC op te starten, het CLB maakt het verslag op.

Een IAC in het secundair onderwijs

EVA VANNESTE

Tweede fase: De vormgeving en opvolging (IAC-plan)

De grens tussen een gemeenschappelijk curriculum met dispenserende maatregelen of een IAC is altijd contextgebonden. Daarin is het belangrijk dat de klassenraad steeds de finaliteit van de richting en de toekomstmogelijkheden (tewerkstelling, verder studeren) van de leerling in gedachten houdt. De klassenraden worden hierin ondersteund door het CLB en de pedagogische begeleidingsdiensten, maar de klassenraden blijven de eindverantwoordelijkheid hebben. Echter staat er in het M-decreet nergens hoe dit concreet ingevuld moet worden. In de praktijk zal dit veel overleg vergen met alle betrokken partijen (klassenraad, ouders, CLB, pedagogische begeleidingsdienst, eventuele GON-leerkrachten...) (Katholiek Onderwijs Vlaanderen, 2016).

Een IAC krijgt vorm in een IAC-plan, waarin er maximaal wordt ingezet om het gemeenschappelijk curriculum te benaderen. De lat wordt dus zo hoog mogelijk gelegd. Het IAC-plan is een dynamisch document, volledig op maat van de leerling dat wordt opgesteld met een handelingsgerichte aanpak. Het is dus een document voor die leerling in zijn/haar context met bepaalde toekomstperspectieven (Decombel, 2017). Het IAC-plan bevat volgende elementen:

- Naam van de leerling, de school, graad en leerjaar, richting
- Verschillende partners (leerling, ouders, pedagogisch begeleider, leerlingenbegeleider, leerkrachten (klassenraad), directie, CLB-medewerker, GON/ION-begeleider, ondersteuner, ...)
- Verwijzing naar het verslag buitengewoon onderwijs en het begeleidingsplan
 - o Eventueel in bijlage plaatsen van het IAC-plan.
- Uitgebreide beeldvorming
 - o Bijvoorbeeld op basis van het I.C.F.-kader.
 - o Voorgeschiedenis van de leerling.
 - o Specifieke onderwijsbehoeften.
- Doelbepaling op maat en organisatie van gepaste ondersteuning en aanpassingen: hoe kan de leerling zich optimaal ontwikkelen en zo dicht mogelijk aansluiten bij de leeractiviteiten van de klas?
 - o Vertrek hierbij van het gemeenschappelijk curriculum (de leerplannen).
 - o Spoor de zone van naaste ontwikkeling op.
 - o Zoeken naar de gepaste ondersteuning en aanpassingen: van de omgeving, educatief, sociaal en gedragsmatig: wie doet wat?
 - o Mogelijke onderverdeling:
 - Te realiseren doelen door de leerling (SMART) met bijhorende ondersteuning.
 - Ondersteuningsbehoeften van de leerkrachten.
 - Verworven competenties per graad en per leerjaar.

Het plan wordt op regelmatige tijdstip geëvalueerd en bijgestuurd. Er wordt telkens duidelijk vermeld welke competenties/doelen bereikt zijn en welke redelijke aanpassingen gebeurd zijn. Hoe vaak dit IAC-plan bijgewerkt zal worden is afhankelijk van de situatie. Bij IAC's die heel dicht bij het gemeenschappelijk curriculum staan, zal dit beperkter zijn dan bij IAC's die er ver van afstaan (Katholiek Onderwijs Vlaanderen, 2016). Het is belangrijk om met een IAC steeds zo dicht mogelijk bij het gemeenschappelijk curriculum te blijven, zodat de leerling maximale leer- en ontwikkelingskansen heeft (Katholiek Onderwijs Vlaanderen, 2017).

Een IAC in het secundair onderwijs

EVA VANNESTE

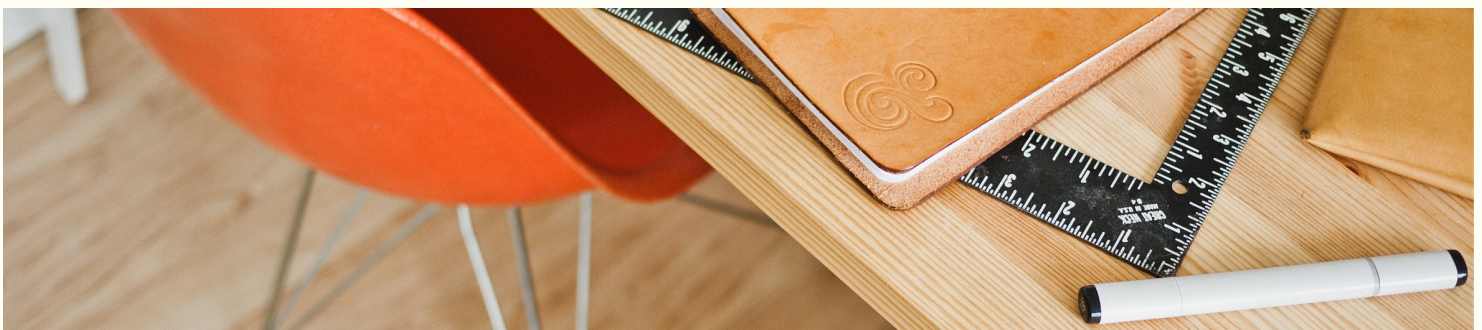
Derde fase: de evaluatie: Attest van Verworven Bekwaamheden

Ook voor dit onderdeel is er in de regelgeving niets vastgelegd zoals een sjabloon of dergelijke. Er kan wel een voorbeeld gevonden worden op Onderwijs Vlaanderen. Dit attest vormt een groeidocument van de leerling en wordt opgesteld op basis van het IAC-plan. Enkele tips bij het opmaken van dit document (Decombel, 2017):

- Noteer gedurende elk jaar duidelijk de competenties die een leerling behaald heeft. Leg ook telkens de link tussen de verworven bekwaamheden en de leerplandoelen van het gemeenschappelijk curriculum. Dit kan bijvoorbeeld in een portfolio bijgehouden worden, dat op regelmatige basis aangevuld wordt. Op die manier is het niet nodig om achteraf nog over alles na te denken of de competenties al dan niet bereikt zijn. Zo kan er heel wat werk vermeden worden.
- Noteer in het portfolio ook de maatregelen die binnen het zorgcontinuüm genomen werden, met name de redelijke aanpassingen. Specifieke aandacht hierbij gaat naar de dispenserende maatregelen.
- Noteer concrete aanknopingspunten voor het vervolgtraject i.f.v. de toekomst van de leerling (cfr. VDAB).
- Als de leerling voor enkele vakken het gemeenschappelijk curriculum blijft volgen, wordt dit duidelijk vermeld op het attest. Plaats hierbij ook de verwijzing naar het gevolgde leerplan (nummers).

Concrete tips als de leerling in een werksituatie wil terechtkomen

- Belangenorganisaties GRIPvzw en UNIA zijn met de materie bezig en kaarten dit aan bij de overheid. Leg je casus aan hen voor, zodat de ernst van de problematiek duidelijk wordt.
- Een attest bedrijfsbeheer halen is mogelijk onder een IAC. Leerlingen uit het gemeenschappelijk curriculum kunnen dit attest namelijk ook behalen naast hun diploma, wanneer ze bijvoorbeeld niet geslaagd zijn. Op basis van dit attest krijgt de leerling wel een inschakelingsuitkering.
- Het is mogelijk, maar moeilijk om achteraf toch nog terug te keren naar het gemeenschappelijk curriculum zodat de leerling zijn/haar getuigschrift/diploma kan behalen. De klassenraad kan dit voorstellen en de onderwijsinspectie zal hierover beslissen en aan de klassenraad voorleggen wat mogelijk is. Dit is echter een moeilijke procedure, maar wel een recht. Veel scholen willen terugkeren omdat ze voor de start te weinig kennis hadden over leerplannen, differentiatie, dispensatie, compensatie en flexibele leerwegen. Als de leerling een IAC start en het wordt duidelijk dat het gemeenschappelijk curriculum toch haalbaar is, kan het CLB het verslag intrekken in de loop van het schooljaar waarin het IAC opgestart is.

Een IAC in het secundair onderwijs

EVA VANNESTE

- VDAB raadt leerlingen met een IAC aan om hun competenties zo duidelijk mogelijk aan te geven bij de VDAB. Het is dus belangrijk om de attesten verworven bekwaamheden zo concreet mogelijk op te stellen.
- Zorg voor de leerling met een IAC voor een aangepaste stageplek. Na een positieve stage is het belangrijk om beroep te blijven doen op de stagecoördinator om de leerling aan te bevelen bij eventuele kennissen in de sector. Blijf die contacten onderhouden om maximale kansen te bezorgen aan de leerling. Ook weekendwerk en een vakantiejob in de sector zijn heel belangrijk.
- Na het afstuderen is het mogelijk om via Tweedekansonderwijs toch nog een diploma/getuigschrift te behalen. Als de leerling enkel voor de praktijkvakken een IAC volgt en wel geslaagd is voor (enkele) theorievakken binnen het gemeenschappelijk curriculum kan de leerling vrijgesteld worden voor deze vakken in Tweedekansonderwijs.

Voorbeeld casussen

Casus X

X zit momenteel in het vijfde BSO Organisatiehulp. X is een leerling met ASS en DCD en zat vorig schooljaar in een andere school. Daar volgde X de richting 4 STW TSO, maar de theorie werd te zwaar. In het vijfde jaar behaalt X goede resultaten op school, maar hij loopt vast tijdens de stage.

De stages organisatiehulp (in het domein personenzorg) situeren zich op 3 locaties: voeding, logistiek (woon- en zorgcentrum) en onderhoud. X startte zijn stages in de voeding (groenteveiling) en behaalde daar een goed resultaat. Op de stageplaats werkte hij met een vast team van 4 personen en de taken werden zo goed mogelijk aan de noden van X aangepast (extra uitleg bij taken, tempo, niet te veel verwachten, steeds dezelfde taken).

Na deze stage werd de vrees genoteerd dat in het “echte werkveld” problemen kunnen ontstaan, omdat men zal verwachten dat hij sneller zelfstandig zal werken, in een hoger tempo en er minder uitleg nodig zal zijn. Voor logistiek (WZC) liep de stage mis.

Resultaten:

- In het eerste trimester haalde X (met de positieve stage in de Voeding) 72 % en behoorde daarmee tot de beteren van de klas.
- In het tweede trimester werd hij uitgestuurd naar een WZC met een wisselende begeleiding, veel meer contact met verschillende zorgvragers... en dat lukte niet meer. De taken werden tot een minimum herleid en wekelijks opnieuw uitgelegd (bv. leg nu de vorken, hoe kan je zien wie welke vork nodig heeft, leg nu de lepels ...). Het werken in team lukte X als hij steeds met dezelfde personen kon werken, maar in het WZC was er vaak een wissel van personeel door uurroosters, wat voor X een struikblok was. Hij haalde heel wat punten op bij het maken van theoretische taken. Zelfs met dit stagerapport “onvoldoende” scoorde hij met Pasen nog 67%.
- De situatie verergerde in het derde trimester zo drastisch – welbevinden viel totaal weg, grote faalangst – dat hij vanaf eind mei op doktersadvies de stage onderbroken heeft en enkel nog de theoretische lessen op maandag, dinsdag en vrijdag volgde.

Een IAC in het secundair onderwijs

EVA VANNESTE

- Voor zijn theoretisch deel was X bij de beteren van de klas. X zat toen in zak en as omdat het niet lukte en de faalangst toenam.

Tot X uitviel eind mei opteerden ouders voor een “normaal” schoolparcours naar een “gewone” studiebekrachtiging. X behaalde op het einde van het vijfde jaar een A-attest, maar door het stagetrauma gingen ouders en X zelf nu ook mee in het voorstel tot IAC.

X slaagde in zijn IAC-jaar met glans voor de theoretische vakken (waar hij altijd al bij de beteren van de klas geweest is) en kon met voldoening dankzij een aantal redelijke aanpassingen zijn stage voeding en onderhoud afwerken. De stage logistiek werd niet opgenomen in zijn IAC.

X heeft dus nu zijn opleiding achter de rug zonder een getuigschrift organisatiehulp te behalen, wel een attest van verworven bekwaamheden.

Casus L

L heeft zware lees- en schrijfproblemen, maar neemt heel veel informatie op door te luisteren. Hij volgde de lagere school in het buitengewoon onderwijs. Op 12 jaar haalde hij voor rekenen het niveau 3de leerjaar, schrijven en lezen blijven problematisch.

L is een handige jongen die thuis al heel wat praktische klusjes opknapt en daarbij zeer geïnteresseerd is in het werken met metaal (lassen). Hij startte zijn secundair in het BuSO, maar vroeg na het eerste jaar om te mogen starten in het gewoon technisch onderwijs met een IAC.

De school schreef L in met een IAC in het beroepsvoorbereidende leerjaar (BVL) en liet hem daar volledig aansluiten. Enkele proefdagen hadden uitgewezen dat hij zeker het niveau van een 3de metaalbewerking aankon, maar het gemeenschappelijk curriculum van 1B zou nog moeilijk zijn, zeker de vakken wiskunde en Nederlands.

Even werd overwogen om L te laten aansluiten voor de theorie bij 1B en voor de praktijk bij 3de metaalbewerking, maar uiteindelijk koos de school ervoor L volledig de les te laten volgen bij de BVL, zij het met een andere invulling voor wiskunde en met volledige dispensatie van het vak Frans als moderne vreemde taal.

L krijgt 2 uur GON-begeleiding en tijdens de uren wiskunde krijgt hij leerstof die aansluit bij zijn ontwikkelingsniveau. De relatie met zijn klas is goed en L neemt door zijn aandacht tijdens de lessen heel wat leerstof op zonder te schrijven.

L slaagt erin de ontwikkelingsdoelen van BVL grotendeels te behalen met uitzondering van zijn wiskunde en uiteraard het Frans waarvoor hij gedispenseerd is. Voor de praktijk behoort L tot de beteren van zijn klas.

Gezien de school in het 3de jaar Wiskunde niet als afzonderlijk vak aanbiedt, maar geïntegreerd in Project Algemene Vakken (met het accent op de praktische toepassingen) overweegt de school L opnieuw in het gemeenschappelijk curriculum op te nemen en doet een aanvraag aan de onderwijsinspectie om zijn IAC gelijk te stellen met het gemeenschappelijk curriculum van BVL.

De onderwijsinspectie antwoordt negatief op de vraag gezien de volledige dispensatie van het vak Frans en de andere doelstellingen voor het vak Wiskunde.

Een IAC in het secundair onderwijs

EVA VANNESTE

Casus J

J is een leerlinge met een lichamelijke beperking en met CVI. Ze is in het derde middelbaar gestart in het KSO en volgde toen de richting Beeldende en Architecturale Kunst. J heeft heel veel problemen met wiskunde en heeft zeer weinig ruimtelijk inzicht. Op het einde van haar vierde middelbaar gaf de school haar een B-attest met uitsluiting voor de richtingen in de derde graad van het KSO.

De ouders van J wilden heel graag dat J in het KSO bleef, maar met dit B-attest was dit niet mogelijk. J ligt zeer goed in de groep, heeft een enorm doorzettingsvermogen en is erg geïntegreerd op de school. Voor de tweede graad had J al heel wat scholen gehad waar ze zich niet goed voelde en waar haar welbevinden zeer laag was. Na heel wat overleg werd er gekozen voor een IAC, zodat J in de richting en op de school kon blijven. Ze volgt momenteel in de derde graad de richting Architecturale en Binnenhuiskunst. Daarvan volgt J alle algemene vakken in het gemeenschappelijk curriculum, met uitzondering van wiskunde. De school hecht heel veel belang aan integratie.

J. zal dit jaar afstuderen met een verslag van verworven competenties en zal proberen om volgend jaar via tweedekansonderwijs toch nog een diploma/getuigschrift te behalen. Daar zal ze vrijstellingen krijgen voor de algemene vakken die ze aflegde in het KSO.

Casus A

A zit in 3STW en doet het redelijk goed voor de algemene vakken. De leerkrachten van het vak "integrale opdrachten" melden dat de doelen (competenties) voor dit vak grotendeels niet gehaald kunnen worden. Deels door zijn visus, deels omdat hij niet zou willen... Deze leerkrachten zouden liever zien dat A een andere richting zou volgen.

A heeft een visus van minder dan 1/10 en heeft duidelijke uitval van het centrale gezichtsveld. Hierdoor lukken vele opdrachten niet of onvoldoende.

Een andere richting binnen TSO zal wellicht dezelfde problemen geven. De leerling zat even in de richting Ondernemen en Communicatie en daar werd op nog grotere problemen gebotst met de richtingspecifieke vakken.

Daarboven komt dat A helemaal niet gemotiveerd is voor die praktijkvakken. Vandaar dat er ook regelmatig weerstand komt van de leerkrachten.

Deze leerling volgt nu toch het gemeenschappelijk curriculum waarin de opdrachten aangepast worden, zodat ze wel haalbaar zijn.

Nawoord

Deze bundel is opgesteld met heel wat algemene informatie en tips, maar elk IAC moet individueel bekeken worden. Elke context, verhaal, leerling, school, ... kan immers compleet verschillen. Durf zeker als school 'out of the box' te denken om de leerlingen zoveel mogelijk toekomstkansen te bieden. Hopelijk kan deze brochure helpen om uw leerlingen te begeleiden die op de grens balanceren tussen het gemeenschappelijk curriculum en het IAC. Alvast heel veel succes!

Een IAC in het secundair onderwijs

EVA VANNESTE

Bronnen

- Katholiek Onderwijs Vlaanderen. (2015, February). Dossier M-decreet. Forum, 2(46), 12-24.
- Biesta, G. (2014, March 24). Wat is goed onderwijs? Over kwalificatie, socialisatie en subjectivering. Retrieved from <http://nivoz.nl/artikelen/wat-is-goed-onderwijs-over-kwalificatie-socialisatie-en-subjectivering/>
- Prodiagnostiek. (2015). Zorgcontinuüm in de leerlingenbegeleiding. Retrieved from [http://www.prodiagnostiek.be/sites/default/files/ADP_Zorgcontinu%C3%BCm%20in%20de%20leerlingenbegeleiding.p](http://www.prodiagnostiek.be/sites/default/files/ADP_Zorgcontinu%C3%BCm%20in%20de%20leerlingenbegeleiding.pdf)
[df](http://www.prodiagnostiek.be/sites/default/files/ADP_Zorgcontinu%C3%BCm%20in%20de%20leerlingenbegeleiding.pdf)
- Decombel, G. (2017). De praktijk van een individueel aangepast curriculum in het secundair onderwijs. Eekhout Academy - Katholiek Onderwijs Vlaanderen.
- Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening. (2015). Recht op inschakelingsuitkeringen voor personen die jonger zijn dan 21 jaar. RVA.
- GRIPvzw. (2016, December 13). IAC en certificering, overgang naar werk. Gelijke Rechten voor Iedere Persoon met een handicap.
- Katholiek Onderwijs Vlaanderen. (2016, March). Het gemeenschappelijk curriculum en het individueel aangepast curriculum in het gewoon voltijds secundair onderwijs. Retrieved from https://pincette.vsko.be/meta/properties/dc-identifier/MLER026_2016_03_18_GC%20en%20IAC%20in%20het%20so
- Katholiek Onderwijs Vlaanderen. (2017, March). Individueel aangepaste curricula in het gewoon onderwijs. Retrieved from https://pincette.vsko.be/meta/properties/dc-identifier/2017_03_23_LER_In%20dialoog%202016-2017_Individueel%20aangepaste%20curricula

Dankwoord

Mijn Innovatief praktijkproject en deze brochure konden niet tot stand komen zonder de hulp van vele mensen. Eerst en vooral wil ik mijn oprechte dank betuigen aan mijn promotor, Els Vanobberghen, en mijn praktijkbegeleider, Laurence Foulon, voor de vele hulp en concrete tips. Nauwgezet werden mijn stappen van dit onderzoek gevolgd en stuurden ze bij in de richting waarin voorliggend Innovatief praktijkproject moest evolueren. Hun opbouwende feedback zorgde voor het doorzettingsvermogen om het project tot een goed einde te brengen. Vervolgens bedank ik ook de verschillende personen met wie ik contact had voor hun medewerking aan dit onderzoek en hun gerichte informatie.

Bachelor na bachelor buitengewoon onderwijs

Studiegebied lerarenopleiding Campus Tielt - Beernegemstraat 10 - B-8700 Tielt

Tel. 051 40 02 40 - fax 051 40 89 13 - e-mail info.tielt@vives.be - web www.vives.be

2.4 Verslag workshop

Zoals eerder vermeld polste ik voor de workshop naar de kennis van mijn collega's over het IAC en naar hun verwachtingen voor de workshop. Op basis van hun feedback stelde ik een workshop op die bestond uit een presentatie met de uitleg omtrent een IAC, een discussiemoment en een moment om feedback te geven op de brochure. Gedurende mijn workshop bracht ik ook telkens verschillende casussen aan zodat de theorie gelinkt kon worden aan de praktijk.

Tijdens de workshop probeerde ik mijn 'planning' zoveel mogelijk te volgen, maar toch werd dit hier en daar veranderd omdat ik inspeelde op wat de collega's aanbrachten. Zo wist ik dat er weinig voorkennis aanwezig was en er dus heel wat tijd besteed moest worden aan het uitleggen. De vele vragen en discussiepunten van de collega's gaven aan dat ze de inhoud en de complexiteit van een IAC goed begrepen. Hun evaluatieformulieren van de workshop zijn terug te vinden in Bijlage 5.

Zelf had ik graag meer casussen kunnen bespreken, samen met de collega's en niet enkel als voorbeeld. Dit heb ik niet gedaan omdat ik ze eerst de nodige kennis wou meegeven over een IAC en er na de andere onderdelen van de workshop geen tijd meer voor was. Voor een volgende teamdag met de collega's zou dit wel een optie zijn. Zelf nadenken over casussen en eventuele oplossingen zoeken ervoor kan zeer verrijkend zijn.

De collega's vervolledigden ook een evaluatieformulier omtrent de brochure. Dit nam wat meer tijd in beslag dan verwacht, maar er kwamen wel zeer interessante zaken uit hun feedback. Samengevat kwamen enkele van de volgende aspecten aan bod:

- Figuren toevoegen
- De casussen geven een duidelijk beeld
- Meer in schema's
- Met tijd zal de bundel herwerkt moeten worden
- Veel tekst
- Bij concrete tips: vermelden dat het nummer van het leerplan belangrijk is
- Meer visueel aantrekkelijk maken
- Meer benadrukken dat de scholen geval per geval moeten bekijken en out of the box durven denken
- Piste deeltijds onderwijs
- Concrete tips zijn zeer interessant

De evaluatieformulieren van de brochure zijn terug te vinden in Bijlage 4. Hun feedback nam ik mee om tot de finale versie te komen van de brochure voor scholen. Over de suggestie om alles meer in schema te plaatsen en minder tekst te gebruiken, heb ik erg getwijfeld. Ik ben akkoord met de suggestie, want de bundel bestaat uit heel wat tekst, maar toch heb ik dit niet aangepast. Scholen zullen de bundel namelijk pas lezen wanneer ze effectief met een IAC-verhaal in contact komen en dan vind ik het belangrijk dat ze voldoende informatie hebben die duidelijk omschreven is. Om die reden ben ik niet ingegaan op deze suggestie.

Algemeen besluit

Aan de hand van dit innovatief praktijkproject kon ik heel wat meer te weten komen over een IAC. Mijn doel was om de leerling en de school, waar ik als GON-leerkracht werk, zo goed mogelijk te begeleiden bij zijn IAC. Ik merkte dat er vanuit de school en de leerling heel wat vragen kwamen en dat ik deze naarmate mijn onderzoek vorderde, steeds beter kon beantwoorden. Ook is het voor de ouders en voor de leerling zelf nu zeer duidelijk wat de toekomstmogelijkheden en –moeilijkheden zijn. Omwille van het feit dat dit zo'n vernieuwende materie is, zal blijvend opzoekingswerk noodzakelijk zijn om een goede begeleiding te kunnen waarborgen.

De onderzoeksvragen waar rond gewerkt werd waren bijgevolg: 'Welke (toekomst)mogelijkheden hebben leerlingen die een IAC volgen in het gewoon onderwijs? Hoe kan een leerling (en zijn school) met een IAC het best begeleid worden?'. De eerste onderzoeksvraag kwam voornamelijk aan bod bij een aantal bezorgdheden omtrent de toekomstmogelijkheden bij het toekennen van een IAC. De tweede onderzoeksvraag uit zich in de brochure die ontwikkeld werd voor de scholen. Aangezien ik vaak botste op onwetendheid, is het inlichten van scholen mijn eerste prioriteit geworden.

Tijdens dit onderzoek kwam ik nog tot enkele zaken die interessant zouden zijn voor vervolgonderzoek. Als eerste aspect zou het bijkomend interessant zijn om het deeltijds onderwijs als nevenpiste te bekijken naast een IAC en de mogelijkheden hieromtrent te onderzoeken. Daarnaast zal dit eindwerk ook, gezien de actuele ontwikkelingen, steeds opnieuw herwerkt moeten worden.

Ik wens alvast de studenten die hierop verder werken veel succes. Het is een boeiende zoektocht.

Bibliografie

- Biesta, G. (2014, March 24). Wat is goed onderwijs? Over kwalificatie, socialisatie en subjectivering. Retrieved from <http://nivoz.nl/artikelen/wat-is-goed-onderwijs-over-kwalificatie-socialisatie-en-subjectivering/>
- Bossaert, G., Colpin, H., Pijl, S. J., & Petry, K. (2013). Truly included? A literature study focusing on the social dimension of inclusion in education. *International Journal of Inclusive Education*, 17(1), 60-79. doi:10.1080/13603116.2011.580464
- Centrum voor gelijkheid van kansen en voor racismebestrijding. (2013). *Met een handicap naar de school van je keuze: redelijke aanpassingen in het onderwijs*. Brussel.
- Coubergs, C., Struyven, K., Gheysens, E., & Engels, N. (2015, January). Het BKD-leerkrachtmodel: binnenklasdifferentiatie realiseren in de klas. *Impuls: Themanummer het M-Decreet*.
- Decombel, G. (2017). De praktijk van een individueel aangepast curriculum in het secundair onderwijs. *Eekhout Academy - Katholiek Onderwijs Vlaanderen*.
- EASPD (2011): Verspreiding executieve samenvatting: EASPD-Barometer voor inclusief onderwijs in uitgezochte Europese landen, Brussel/Siegen, ZPE, Universiteit van Siegen (Duitse Versie).
- Federale overheidssdienst buitenlandse zaken, handel en ontwikkelingssamenwerking. (2009). *Wet houdende instemming met volgende Internationale Akten: Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap, Facultatief Protocol bij het Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap*. Belgisch Staatsblad.
- Gheysen, T. (2015, January). De rol van het CLB binnen het M-decreet. *Impuls: Themanummer het M-Decreet*.
- GRIPvzw. (2016, December 13). IAC en certificering, overgang naar werk. *Gelijke Rechten voor Iedere Persoon met een handicap*.
- Het Vlaams Ministerie van Onderwijs en Vorming. (2015). Grote lijnen van het M-decreet. Retrieved from <http://onderwijs.vlaanderen.be/nl/grote-lijnen-van-het-m-decreet>
- Het Vlaams Ministerie van Onderwijs en Vorming. (2015). Leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften in het deeltijds kunstonderwijs. Retrieved from <http://data-onderwijs.vlaanderen.be/edulex/document.aspx?docid=14739>
- Het Vlaams Ministerie van Onderwijs en Vorming. (2015). Ondersteuning voor leerkrachten en leerlingen bij specifieke onderwijsbehoeften. Retrieved from <http://onderwijs.vlaanderen.be/nl/ondersteuning-voor-leerkrachten-en-leerlingen-bij-specifieke-onderwijsbehoeften>

- Het Vlaams Ministerie van Onderwijs en Vorming. (2015). Redelijke aanpassingen. Retrieved from <http://onderwijs.vlaanderen.be/nl/redelijke-aanpassingen>
- Interfederaal centrum voor gelijke kansen en bestrijding van discriminatie en racisme. (2015, September). Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap: overzicht van rechtspraak. Retrieved from http://unia.be/files/Documenten/geannoteerd_vn_verdrag_handicap_2.pdf
- Jansegers, K., & Vanpeperstraete, L. (20, January). Inclusie verzoenen met kwaliteit: een weg uit de paradox. *Impuls: Themanummer het M-Decreet*.
- Jennes, A. (2016). *Nieuwe ontwikkelingen in het onderwijs aan kinderen met specifieke noden*. Katholiek Onderwijs Vlaanderen.
- Katholiek Onderwijs Vlaanderen. (2015, February). Dossier M-decreet. *Forum*, 2(46), 12-24.
- Katholiek Onderwijs Vlaanderen. (2016, March). Het gemeenschappelijk curriculum en het individueel aangepast curriculum in het gewoon voltijds secundair onderwijs. Retrieved from https://pincette.vsko.be/meta/properties/dc-identificer/MLER026_2016_03_18_GC%20en%20IAC%20in%20het%20so
- Katholiek Onderwijs Vlaanderen. (2017, March). Individueel aangepaste curricula in het gewoon onderwijs. Retrieved from https://pincette.vsko.be/meta/properties/dc-identificer/2017_03_23_LER_In%20dialoog%202016-2017_Individueel%20aangepaste%20curricula
- Katholiek Onderwijs Vlaanderen. (n.d.). Individueel Aangepast Curriculum.
- Katholiek Onderwijs Vlaanderen. (2015, July 07). Toelichting bij het decreet betreffende maatregelen voor leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften (M-decreet). Retrieved from [https://pincette.vsko.be/meta/properties/dc-identificer/MLER_009_Toelichting%20bij%20het%20decreet%20betreffende%20maatregelen%20voor%20leerlingen%20met%20specifieke%20onderwijsbehoeften%20\(M-decreet\)](https://pincette.vsko.be/meta/properties/dc-identificer/MLER_009_Toelichting%20bij%20het%20decreet%20betreffende%20maatregelen%20voor%20leerlingen%20met%20specifieke%20onderwijsbehoeften%20(M-decreet))
- Katholiek Onderwijs Vlaanderen. (2014, June 26). Visie op UDL en redelijke aanpassingen. Retrieved from [https://pincette.vsko.be/meta/properties/dc-identificer/MLER_007_Visie%20op%20universal%20design%20for%20learning%20\(UDL\)%20en%20redelijke%20aanpassingen](https://pincette.vsko.be/meta/properties/dc-identificer/MLER_007_Visie%20op%20universal%20design%20for%20learning%20(UDL)%20en%20redelijke%20aanpassingen)
- Katholiek Onderwijs Vlaanderen. (2016, December). Visietekst individueel aangepaste curricula. *Dienst Lerenden*.
- Kinderrechtencommissariaat. (2016). *Knelpuntennota M-decreet* (Ser. 11). Brussel: Kinderrechtencommissariaat.
- Laeremans, J. (2015, January). Het ABC van het M-decreet *Impuls: Themanummer het M-Decreet*.

- Lanckswaert, P. (2015). *M-decreet: Infomoment voor partners uit hulpverlening en gezondheidszorg*. Roeselare: Vzw Vrij CLB Roeselare.
- Meijer, C., Soriano, V., & Watkins, A. (2003). Special Needs Education in Europe. *European Agency for Development in Special Needs Education*. doi:10.1080/0885625970120109
- Meirsschaut, M., Monsecour, F., & Wilssens, M. (2013). *Klaar voor redelijke aanpassingen een leidraad*. Gent: Arteveldehogeschool.
- Nicaise, I., & Desmedt, E. (2011). *Gelijke kansen op school het kan! Zestien sporen voor praktijk en beleid*. Mechelen: Plantyn.
- Op 't Eynde, P. (2015, January). M-decreet: vloek of zegen? *Impuls: Themanummer het M-Decreet*.
- Permanente Ondersteuningscel Centra voor Leerlingenbegeleiding GO! (n.d.). M-decreet: Individueel aangepast curriculum (IAC). Retrieved from http://pro.g-o.be/blog/Documents/7_Schema_Individueel_Aangepast_Curriculum%2020141211.pdf
- Petry, K. (2015). Onderwijs aan kinderen met specifieke noden. In J. Vanderfaillie & B. Maes (red.), *Handboek jeugdhulpverlening deel 2: Nieuwe ontwikkelingen in het zorgveld* (pp. 117-154). Leuven/Vorburg: Acco.
- Prodiagnostiek. (2015). Zorgcontinuüm in de leerlingenbegeleiding. Retrieved from http://www.prodiagnostiek.be/sites/default/files/ADP_Zorgcontinu%C3%BCm%20in%20de%20leerlingenbegeleiding.pdf
- Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening. (2015). *Recht op inschakelingsuitkeringen voor personen die jonger zijn dan 21 jaar*. RVA.
- Rose, D., Gravel, J., & Gordon, D. (2007). Universal Design for Learning. In *The Sage Handbook of Special Education* (pp. 475-489). Londen: UK: Sage Publications.
- Struyf, E. (2015, January). Zorg op school en zorg in de klas: een screeningsinstrument voor scholen secundair onderwijs *Impuls: Themanummer het M-Decreet*.
- UNIA. (2016). *Met een handicap naar de school van je keuze: redelijke aanpassingen in het onderwijs*. Brussel.
- VCOV. (2013). *Memorie van toelichting: Decreet betreffende belangrijke en noodzakelijke maatregelen voor leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften*. Holsbeek: Vlaamse Confederatie van Ouders en Ouderverenigingen.
- Vlaams Parlement. (2014). *Ontwerp van decreet betreffende maatregelen voor leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften*. Brussel: Vlaams Parlement.

Bijlagen

Bijlage 1: Overzicht per bron uit literatuurportfolio

BuO

GO onder 'ontbindende voorwaarde'

verslag

- L IAC dk → attest verworven bekwaamheden
- L IAC nt dk → andere school (LOP,...)
- L GC → verslag opheffen

eln heeft SOB

geen (gemotiveerd) verslag

→ RA. vd school GO

Gemotiveerd verslag

→ GO in GO

Wet voor VN-Verdrag inzake PmH

VN-verdrag : → ovr. Universele Verklaring id Rechten id Mens etc

* ≠ artikels : waarop PmH recht hebben

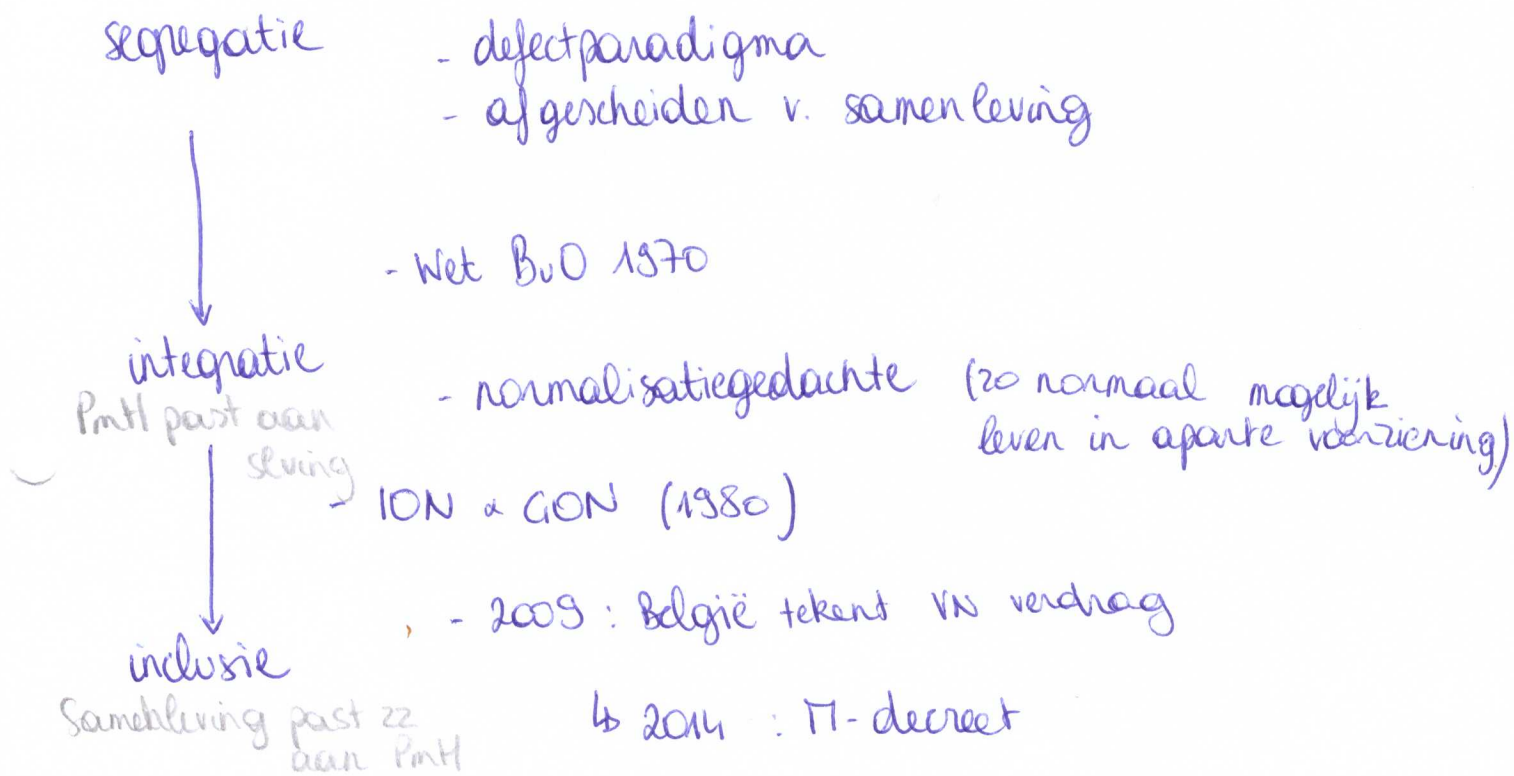
* Doel : volledige genot v. PmH van alle mensenrechten & fundamentele vrijheden op wet v. gelijkheid.

* met het verdrag verklaren de 'Partijen' dat ze eraan zullen werken (garanderen)

Artikel 24 : Onderwijs

→ inclusief onderwijssysteem

① Historisch overzicht

② Huidige organisatie onderwijs KSN

- BvO
- GON
- ION (project)
- TOAH / POAH
- SOL
- buitenschoolse hvl

③ Werking OКСN

- zorgcontinuüm → 3 fasen ! (geen IAC)
- redelijke aanpakkingen
- toelatingvoorwaarden BvO
- planmatig werken

④ Schoolbevolking

⑤ Kritische kanttekeningen

① SNE Europa

1.1 Algemene kenmerken

in Europa 3 soorten:

- one-track ~ inclusie
- multi-track
- two-track ~ segregatie → België

↳ alles is ah verschuiven.

1.2 definitie 'handicap'

veel ≠ typologieën / def.

algemeen: medische → educatie benadering
" hebben " nodig hebben

1.3 voorzieningen PmH

Tabel 1.1 # SEN eln x # SEN in BvO pg
veel ≠ !

→ ook afh. v. demografie ↳ sommige landen 17%, andere 10% → in EU: 2,17

1.4 special schools

BvO → expertise centra!

↳ heel Europa ah veranderen

→ België: grote segregatietraditie: BvO bedreigt de inclusie

↳ in 20'n landen moeilijk om inclusie te bereiken

1.5 andere onderwerpen mbt BvO x inclusie

1.5.1 IAC

IAC als basis voor inclusie!

1.5.2 secundair

noeg veel meer werk ivm BvO

1.5.3 attitudes leren

1.5.4 rd rd onder

algemene trend: ouders pro inclusie

1.5.5 barriers

→ geld, SLO, lange segregatie

1.5.6 pupils

gebruikt, m. enkel
relevante zaken geraadpl.
agel.

5.6

1.6 common trends in Europe

1.6.1 Trends & progress

- * two-track systemen : BvO meer als expertise
- * funding systeem aanpassen
- * keuze v. ouders = !
- * IAC w meer en meer ontr.
- * medisch → educatie

1.6.2 uitdagingen

- * inclusie ~~in~~ → moeilijk door druk om kwal. ond. ↑
- * bewaking & evaluatie belangrijk
- * inclusie in SO.
- * waar liggen verantwoordelijkheden?

1.7 Concluding comments

- IAC als - specificatie v. wat lln behaalde
 - ↳ aanpak van GC.
- middel om te evalueren
- contract tss ≠ actoren.

6.

P2i-project barometer inclusief ond. in EU

↳ pathways to inclusion

① Concept & Methodologie v. barometer incl. ond.

1.1. Salamanca & VN-verdrag

< Salamanca verklaring
VN verdrag

1.2 geleidelijke invoering met maximale inzet v. middelen

VN verdrag eist : geleidelijke omvorming v. segregatie → inclusie
↳ landen : om 2 jaar verslag

1.3 Opzet & Structuur Barometerverdeling

↳ geïnformeerde evaluatie v. incl. ond. → tendenzen in kaart.

② Resultaten

→ zie tekst

③ Besluit

- * groeiende aandacht inclusie
- * invoering wet inclusie loopt nt gelijk met 'invoering financiering
- * categoriën, hokjes te bepalend (voorwaarden voor...)
- * België lange traditie BVO scholen
- * ↑ in incl ond én ↑ in BVO
- * infrastructuur loopt nt mee (middelen)
- * SLO < ^{regulier} BVO } in België

7.

Echte inclusie? Lit. studie

Abstract

≠ tss sociale

inclusie
participatie
integratie

Introduction

in lager onderwijs : in lit.

Methode

Resultaten

Discussie

gaat over ≠^e concepten v. inclusie

Niet gebruikt

→ meer over
welke termen er
gebruikt w
(nt relevant)

versie 2014

+ versie 2016

1) Inleiding

veel lkr nt vertrouwd met wettelijke verplichtingen tot voorzien v. nd. aanp.

2) Inclusief onderwijs

VDL → ond. aanbieden zodat gn individuele aanpassingen nodig zijn

3) Redelijke aanpassingen (= RA)

L = maatregel die effect vd handicap neutraliseert.

- # criteria
 - ondersteuningsbehoeften
 - lkn doet = achting
 - zo zelfstandig mogelijk
 - veiligheid x waardigheid

↳ al dan nt redelijk : p.n. : criteria

4) Hoe RA voorzien?

- stiondi medicodi
- hulpmiddelen
- con / ion
- OAH of bednet

5) Gepde praktijkvoorbeelden

6) Helden wnr RA w. geweigerd.

= discriminatie

nd v. Unia

7) Wettelijk kader

lkn heeft verslag B.O → inschrijving gewoon ond. onder
'ontbindende voorwaarde'

↳ er moet overleg zijn (advr, KR, CLB)

↳ beslissen IAC of GIC met RA

→ school kan weigeren p 7-8

lkn krijgt attest verworven bekwaamheden

→ bride teksten
samen
samengetest.

→ vooral tekst
2016
gebruikt

Redelijke Aanpakkingen (RA) Ond vl.

Wat zijn RA?

gewoon of aangepast programma, met begeleiding
gemeensch leerprogramma

IAC

→ Verslag van toegang BvO

< in BvO
in GO

↳ overleg KR CLB ouders

↳ met CON

→ attest verworven bekwaamheden

Grote lijnen M-decreet

Van segregatie naar inclusie
inclusie 1^e optie

zorgcontinuüm

→ school bouwt dit uit

HAN → 7 uitgangspunten

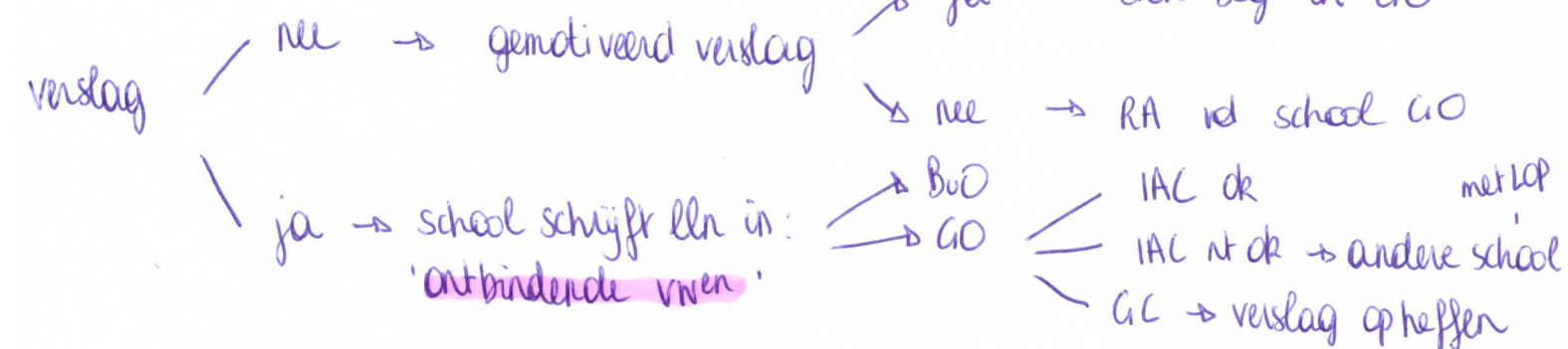
Redelijke aanpakkingen

→ VDL

gewoon of buitengewoon

Beleidsvragen BvO
verslag

Nieuwe typen BvO

december 2013

① Inleiding

② Wat zijn redelijke aanpakken

redelijke aanpakken id regelgeving
def & criteria → zie eerdere teksten
weigert = discriminatie

③ 7 criteria voor passende maatregel

maatwerk

- nt = voor lln met = beperking
- haalbaar (lkn'en)
- vanuit ⊕ id lln

SMART

kan ook in andere lln positief zijn

in overleg met alle betrokkenen

ook lln zelf

w goed gecommuniceerd & gemotiveerd
& opgevolgd!

gebaseerd op expertise & observaties

is ingebed in zorgvisie id school

kan ook zonder GON verder blijven bestaan

④ Naar een werkzaam instrument

aandachtspunten

< wat het moet bevatten (beeldvorming, sterke, DS, ...)

hoe het beter werkt (dynamisch, info doseren)

instrumenten in GON & ION ! 2013

- inschrijvingsverslag
- integratieplan
- IHP

bouwstenen voor morgen : dossierplus

Luk A: fase 0 & 1

Luk B: fase 2

Luk C: fase 2

fase 3 =
overstap B.O

5) ondersteuning gezocht

tijd & ruimte

- overleg (betrokkenen & lln zelf)
- evalueren
- opzoekwerk

afstemming & samenwerking

→ register in communicatie met alle betrokkenen

professionalisering en uitwisseling van expertise

bijsholing & uitwisseling

omkadering en logistieke ondersteuning

als GON: cultuur & organisatie van school leren kennen

competenties en personeelsbeleid

meer flexibiliteit & continuïteit van GON

6) samen voor een aangepast onderwijsbeleid

Aanbevelingen

1 Inleiding

2 Incl. ond. & VN-Verdrag

2.1 Incl. ond. als spiegel v. incl. samenleving

Elk in GO = uitgangspunt

→ enkel door nodige comp. & middelen

2.2 VN-Verdrag

↳ vele domeinen (art. 24 ond.)

Handicap = heel breed

○ = afstemmingsprobleem id. samenleving

3 UDL

3.1 Universeel ontwerp in VN-Verdrag

(conspiring architecture) → alles organiseren dat het ok is v. iedereen ipv achteraf aanpassen

↳ nt uitgewerkt in M-decreet zoals RA

3.2 Van universeel ontwerp naar UDL

UDL ≠ 1 optimale benadering

= optimale inspanning om aanbod te geven op noden v. diverse lnpopulatie

→ CAST concretisering

↳ Center Applied Special Technology

3.3 Hoe nieuw is UDL?

Nieuw als concept, maar zit ook al in:

/ HGW

- Zorgpunt → fase 0 in breiden

\ Krachtige leeromgeving → ≠ vertrekpunt als UDL

3.4 Vb'en van UDL

dbv. 3 Didactische principes v. CAST

① Elk in op ≠ manieren gemotiveerd & betrokken bij leerproces

② Leerinhouden in op ≠ manieren aangeboden (diversiteit & flex. in instructie)

③ Elk kunnen op ≠ manieren blijk geven v. wat ze geleerd hebben

126

④ redelijke aanpakkingen

VDL is regel, RA uitzondering

4.1 M-decreet

lln met SOB : redicodi

↳ recht op aanpakkingen

verslag CLB: er moet blijken : aanpakkingen die nodig zijn om lln binnen AL te houden zijn

↳ **disproportioneel** : de school is onredelijk belast
↳ **onvoldoende** : school deed ze, maar bleken
niet voldoende

4.2 noodzakelijke afwegingen bij maken van afweging

interactief proces tss school & ouders & lln

ouders als evenwaardige partner

aanpakkingen steeds op maat van lln

redicodi als vb van redelijke A. → met hiërarchie!
om standaardpakket

4.3 criteria protocol 2007 betreffende begrip 'RA' in België

→ alle criteria ook in eerdere teksten

4.4 onenigheid over RA

→ meestal ok

→ bemiddelingsinstantie ↓

→ rechtbank

4.5 vb'en RA

niet normatief!

Inleiding

VDL wil flexibiliteit in doelen, methode, materiaal & evaluatie

→ ↑ inclusie

foundations of VDL

ook ⊕ voor vele anderen (niet enkel PmH)

→ vooraf ipv. achteraf.

VDL wil leeromgevingen creëren die:

- ≠ betekenis v. representaties
- ≠ " v. acties & expressies
- ≠ " v. engagement

} 3 principes

VDL guidelines

dob. 3 principes maakre CAST 9 guidelines

↳ zie p 475! **model**

princ. 1: provide multiple means of representations

'wat' lln moeten leren → ≠ vormen representeren

1) provide options for perception

↳ manieren

2) provide options for language, mathematical expressions, and symbols
 ≠ manieren voor aanbrengen, verduidelijken & begrijpen

3) provide options for comprehension

bv. proper design

princ. 2: provide multiple means of action and expression

4) provide options for physical actions

5) provide options for expression & communication

6) provide options for executive functions

princ. 3: provide multiple means of engagement

7) provide options for recruiting interest

8) " " for sustaining effort & persistence

9) " " for self-regulation

interessant, maar
 te specifiek om te
 gebruiken

A. M... meer dan zomaar maatregelen?

Een beetje gesch.

≠ ond. ministers

3^e keer, goede keer?

door druk v. VN-Verdrag

VN-Verdrag

Het BvO anno 1978

de 8 typen: sinds 1978

Te veel lln in BvO?

sinds 2000: stijging v. 12% → VL = kepleren!

→ te veel in BvO door contextfactoren

M-decreet als eindpunt

M-decreet als 1^e stap!

En nu, alles inclusief?

→ een verhaal over samenwerking

B. Wat verandert er op 1 sept 2015?

Recht op R.A.

voor SOB lln

↳ wel steeds persoonskm. (≠ context km)

Inschrijvingen

Structuur BvO

CON/ION

M-decreet koppelt ~~MAC~~ los van ION!

→ deze lln op dezelfde manier in aanmerking v. aanvullende financiering en subsidieering als CON.

Bemiddeling & klachten

Nog veel vragen

14b

C. Zorg voor elke lln

van opdrachtverklaring naar OKB

BoD

→ pijlers v/h kath. opvoedingsproject v/h de kath. BoD toe.

D. Ond. aan lln met SEB

→ competentie onth. Ekr'en

Niet relevant
(1^e deel wel tekst wel,
2^e a 3^e niet)

H1: inleidende bepalingen

H2: Decreet BaO

- begrippen
- typologie
- toelatingsvrien
- kwaliteitsvoorwaarden
- financiering

H3: Decreet SO

- begrippen
- recht op inschrijving → IAC p 15-16 (heel beperkt!)
- typologie en OV's
- nieuwe school oprichten
- toelating B.O

H4: Decreet CLB

- begrippen

H5: Onderwijsinspectie

H6: ondersteuning in scholen en competentie ontw. v. personeelsleden

H7: andere bepalingen

Achtergrond
 info

Voorloper
 M-decreet

I. Algemene inleiding

maatregelen voor SOB - kn'en

maatregelen als 1^e stap en in afwachting v. meer

II. Voornaamste bepalingen

BaO en SO

oplijsting v. maatregelen in lijn v. VN - verdrag

BuSO

C

Inspectie & PBD

Andere bepalingen

III. Artikelsgewijze bespreking

Decreet BaO

- toelatingsvoorwaarden BuO aangevuld

→ grondig argumenteren
 bij dispenser: subsidiariteitsbeginsel!

- oriëntering BuO → handlingsgericht samenwerken

- typologieën

allemaal zaken
 als voorloper M-decreet

Decreet SO

Tech mag. op attestering bij ion als leerplandoelen gehaald w.
 → attest v. verworven bekwaamheden

CLB Decreet

Indinspectie & DPB

Andere bepalingen

31 mei 2016

Implementatie M-decreet: TTE

evaluatie implementatie M-decreet obv. klachten

! IAC is nadeliger dan gelijkwaardig traject in BvO OV4

1. Inclusive school gezocht

1.1 moeilijke zoektocht v. ouders én school

- vooral in SO

proberen wel IAC, maar haken snel af

naar zijn noden v. kind?

ouders & school vaak verkeerde blik → nt overeen

↳ willen vaak zo 'normaal' mogelijk traject

advies 2014

waaruit overleg?

advies 2016

onderzoeken mm scholen afhaken

1.2 Wat zijn R.A?

zittenblijven?

te vaak als R.A.

markeringen overwinnen

omtrent CLB

standaard aanpak

weinig op maat

advies 2014

laagdrempelig aanspreekpunt nodig

Unia is stap te ver

1.3 continuïteit nt verzekerd

gebrek aan coherentie

advies 2014

afspraken over RA bindend maken voor hele schoolteam

1.4 Weinig overleg met externe hvl'en

bv. logo's & p

neiging om problemen te individualiseren

↔ denkwijze M-decreet (interactionistische visie)

1.5 PAB voor inclusief ond?

kan continuïteit verzekeren

→ PAB-regeling voldoet er nt voor

1.6 Zorgbeleid als basisvoorwaarde

→ al van voor M-decreet

zorgbeleid soms nog afwezig

te snel v. zorgbeleid naar sanctiebeleid

probleem bij lln : zorgbeleid w sanctieb.

bv. 'def. uitsluiting'

school tss 2 vuren

belang v. ene kind of id andere...

1.7 geen getuigenschrift in het vooruitzicht
binnen 60.

Scholen zijn nt duidelijk over mog. heden om getuigenschrift te behalen bij R.A. → scholen zien nog nt alle mogelijkheden.

overeen 2014

VN-verdrag : ook part. in samenleving

→ vermijden dat seb lln gwn meedoen id klas zonder diploma te halen
ook gn instantie v. ouders ↳ brug samenleving

meer perspectieven voor IAC'ers

Beter in BuO dan IAC, maar dat is tegen doel M-decreet

1.8 Wanneer breidt Commissie lln-rechten zich uit?

M-decreet voorziet dit, maar mei 2016 nog nt gerealiseerd

2. Groeipijnen bij attesteren

Strenge regels voor een verslag (bv. nt SES km'en)

→ veel verandering nog in het schooljaar

2.1 Bemiddelingcommissie laat gestant

is wel nodig + hoop dat ze if bewaren v. 17-decreet

2.2 Attestwijziging en vertielprocedure

om attestwijzigingen meer tijdens schooljaar

v. type of ev.

→ te snel doorverwijzen vermijden

→ te lang wachten op aangepaste onderwijsomgeving

versimpeling en vertielprocedure

advies kinderrechtencommissariaat 2016

→ meer autonomie, geven aan CLB's

3. Wat met de waarborgregeling?

→ slides CB

Samenvatting M-decreet

→ handig overzicht

→ geen nieuwe info → niet gebruikt

Toelichting bij M-decreet VVKSO

1. Situering

voorgesch. M-decreet

2. Begrippenkader

lln met SOB

zorgcontinuüm

redicodi

andere

3. Wat verandert er voor het Bgo?

S. ctuur

typewijziging

toelatingsvoorwaarden

Wet in het verslag moet

4. Wat verandert er voor gewoon SO?

4.1 inschrijvingsrecht

4.2 llm met SOB

recht op redelijke aanpassingen

te algemene def. v. wie er recht op heeft.

subsidiariteitsbeginsel!

bij dispenser: KR beslist of nog voldoende is v. n. AC.

Wijzigingen flexibel traject voor llm met SOB

spreiding besprogramma

4.3 GON

toelating < toelatingsv. en gew. SO
gemot. versl.

4.4. incl. ond: ION & IAC

tem. 2014 - 2015 enkel ION/llm (T2)

m: alle llm met verslag

5. Traject schad-CB in kader v. opmaak verslaggeving M-decreet

6. Omkadering

waarborgregeling

7. Vlaamse Bemiddelingencommissie

8. Samenstelling & bevoegdheid Commissie inzake llm-rechten bij plachten die betrekking hebben op redelijke

9. Conclusie

21

M-decreet
schema IAC

algemeen : v.w'en in verslag

↳ nodig IAC

+ obv. bio-psycho-sociaal model (ICF-CY)

IAC in gewoon ond. kath. ond. VL

Wat zijn IAC?

→ hele uitdaging die nooit af is.

enkele IAC's id praktijk

wat zegt de regelgeving

'Recht' op inschrijving $\neq$ absoluut recht, want aanpassingen moeten redelijk zijn

→ voor elke lln anders.

↳ voor deze lln, met deze mogelijkheden, in deze context & met dit toekomstperspectief.

Wat is de visie v. Kath. Ond. VL?

GIC als vertrekpunt! → max. lerendement

De realisatie van IAC

* terminologie

GOSO gemet. versl: begeleidingsplan

verslag: IAC-plan

BISO: handlingsplan

* IAC plan

Je staat er nt alleen voor: ondersteuning door scholen

Extra pedagogische begeleiders

Elk IAC is maatwerk

→ nieuwe perspectieven v. lln

1. Inleiding

GS & IAC: 2 nieuwe begrippen

2. Definitie

in M-decreet enkel def v. GC!

IAC altijd dvr. GC

↳ kan in GO of BvO

3. De lln volgt het GC

→ fase 0 tot fase 2

3.1 en met SOB hebben recht op red. A.

redicodi + hiërarchie

3.2 grens tss IAC en GC

vanaf hoeveel dispensatie is IAC?

1^e stap: ander structuuronderdeel id plaats?

2^e stap: IAC

→ grens = contextgebonden

dispenserende maatregelen

Kⁿ moet goed vooruit denken

- goed breed denken (finaliteit)

maatregelen kunnen vrij ver gaan als KR beslist dat hij trek. mogh. heeft

→ waarde diploma vaak in het gedrang

de KR als eindverantwoordelijke

→ voldoende motiveren!

3.3 oriëntering naar een ander GC

→ andere richting (structuurondereilen)

4. De lln volgt IAC

→ fase 3 (verslag)

in decreet: wel dat het bepaald w. de KR, m. nt hoe

4.1 Attesten van verworven bekwaamheden

→ elk jaar → in decreet: nt wat,

23b

attest verworven bekwaamheden

L IAC GO

L BUSO OV3

) $\neq$!
↳ zie p6

4.2 IAC vs ind traject

↳ wel G.C.

!
bv. - G.C. lln

- lln SOB

24.

Ondersteuning van lkn & lln bij SOB

GON

toelatingsvoorwaarden

- toelating GO + gemet verslag = GON
- toel. B.O $\approx$ verslag = GON met IAC in GO
- Tba : min. 9 maanden in B.O gezeten hebben, dan pas GON

ION

T2 attest

toelatingsvoorwaarden

- verslag T2 B.O
- IAC
- attest verworven bekwaamheden : vorderingen

Collegiale ondersteuning waakregeling

2015-2016 start B.O

2016-2017 start SO

km en waakregeling

- vrijgekomen personeel B.O nt verloren gaat
- proportioneel verdeeld per net

SOL

financiering vragen $\rightarrow$ = hulpmiddelen van lkn

Competentie ontw.

de comp. ... begeleiden

Naschooling

Zorgcontinuüm in llnbegeleiding Prodia

Inleiding

opvoeding ≠ fasen, die nt gescheiden zijn

1. Zorg begint bij preventie: brede basiszorg
via krachtige leeromgeving problemen voorkomen

↳ versterken protectieve factoren
verminderen risico

2. verhoogde zorg

- indicati
- ouders: ervaringsdeskundigen

3. uitbreiding v. zorg

CLB team → handelingsgerichte diagnostiek

↳ gemotiveerd verslag
verslag

4. IAC

IC: disproportioneel of onvoldoende → verslag

- I : maatwerk
- lln
 - mag. h.
 - context
 - toek. perspectief
- A : vraagt creativiteit
- C : inhoud v. opleiding

1. Aanpakkingen sob lln : uitgangspunten

- 1.1 vooraf : ondersteuning PBD'en
- 1.2. CIC met ped & sch
- 1.3 CIC met aangepast lenenmooster
- 1.4 IAC

lln bereikt nt meer alle leerplandoelen

→ dov. C.C.

2. gem. C. met aangepast lenenmooster

2.1 doelgroep

< gemet. versl.
VAPH - attest

2.2 voorwaarden

2.3 welke aanpakkingen?

2.4 duur

2.5 financieelbaarheid

2.6 attestering

→ eindattest

2.7 zending ESD

3. IAC

3.1 doelgroep

< verslag BvO
VAPH - attest

3.2 voorwaarden bij start

- gesprek & motivatie

3.3 uittekenen IAC

3.3.1 afwijkingen reguliere organisatie opleidingen

→ lln in administratief ingeschreven in studierichting
mogelijkheden IAC

3.3.2 entreegevoel

- lln moet leerwinst boeken

- IAC moet nt opgesteld in, wel ter beschikking in inspectie

27b

3.4 Duur

lkn kan nt overzitten

3.5 financierbaarheid

volledig financiebaar

3.6 attesterings

3.7 Zending in ESP met IAC

→ de financieringscode 15

→ vrijstellingcode 4

3.8 IAC verplicht?

4. Organieke omzetting van tijdelijke projecten

Recht op inschakelingstitkeringen voor personen jonger dan 21 jaar

RVA

Oplijsting voorwaarden om het te krijgen:

- Diploma
 - Senke
 - BSO
 - leertijd
 - BvSO OV3 → 'attest verworven bekwaamheden BvSO OV3'
 - attest bedrijfsbeheer
- ~ IAC?

↳ nee!

Zie tekst 23b

- ① Regelmatige vs nije lln
attesten verwerven bekwaamheden
- ③ attestering de kr
- ④ Evaluatie bedrijfsbeheer
los van slagen studierichting

1) Inleiding

ind. ond. als:

- alle lln welkom in GO & kwalvol. ond. krijgen
- ond. in plaats voornamelijk geen SOB lln
- schuiven mee met leeftijdsroep (om onv. groep)
- regelmatig overleg
- evenwicht leren - SEO

2) Inclusie: achtergronden & redenen v. debat

- inclusie om minder lage SES in BO te ↓

2.1 GO & GON

2.2 ION & GOK

2.3 Europese context

2.4 Beeldvorming

3) Herdefiniering v. ond. v. ond.

Spanningsveld: realiteit: heterogene groepen

initiaal ontwerpen v. homogene groepen

4) De praktijk van inclusief ond.: van '1ste fase' naar '2^e generatie'

4.1 Voorlopers & pioniers

4.2 Recht op gelijke behandeling of adaptief ond.
project ION

4.3 inclusie breidt uit en vernieuwt de GOV-werking

4.4 ontmoeting tss inclusieteams en inclusiepraktijk
GOK-decreet

→ debat inclusie gaat naar hoe - vraag

5) Randvoorwaarden voor succesvolle inclusie

- bth. ouders
- andere diagnostiek ('hele kind')
- lln maken klik
- ondersteunen
- hechte klasgroep
- los v. trad. con.
- samenwerkende teams
- GO

6) Besluit

Inleiding

principe: de
haalbaarheid: nt de } spanningveld

inclusief... omdat het moet!?

sfeer v. moeten → geen goede start

Zorg om de zorg

lken: - nodig om ET & leerplannen te volgen
- inspelen op ind. ≠ tss lken } spanningveld

ter moet redelijk blijven
onredelijk & disproportioneel

De schoolse redelijkheid of rationaliteit

≠ e veronderstellingen van SO

→ alles is vast en lken passen zich aan

↳ M-decreet

nt de grote groep als norm

Wat moet ik nu als school?

SPS in kaart brengen

R.A. met groeimarge

lken: wel & lijnshulpverleners (te weinig)

(gemotiveerd) verslag

Hoe ver moeten we ons aanpassen?

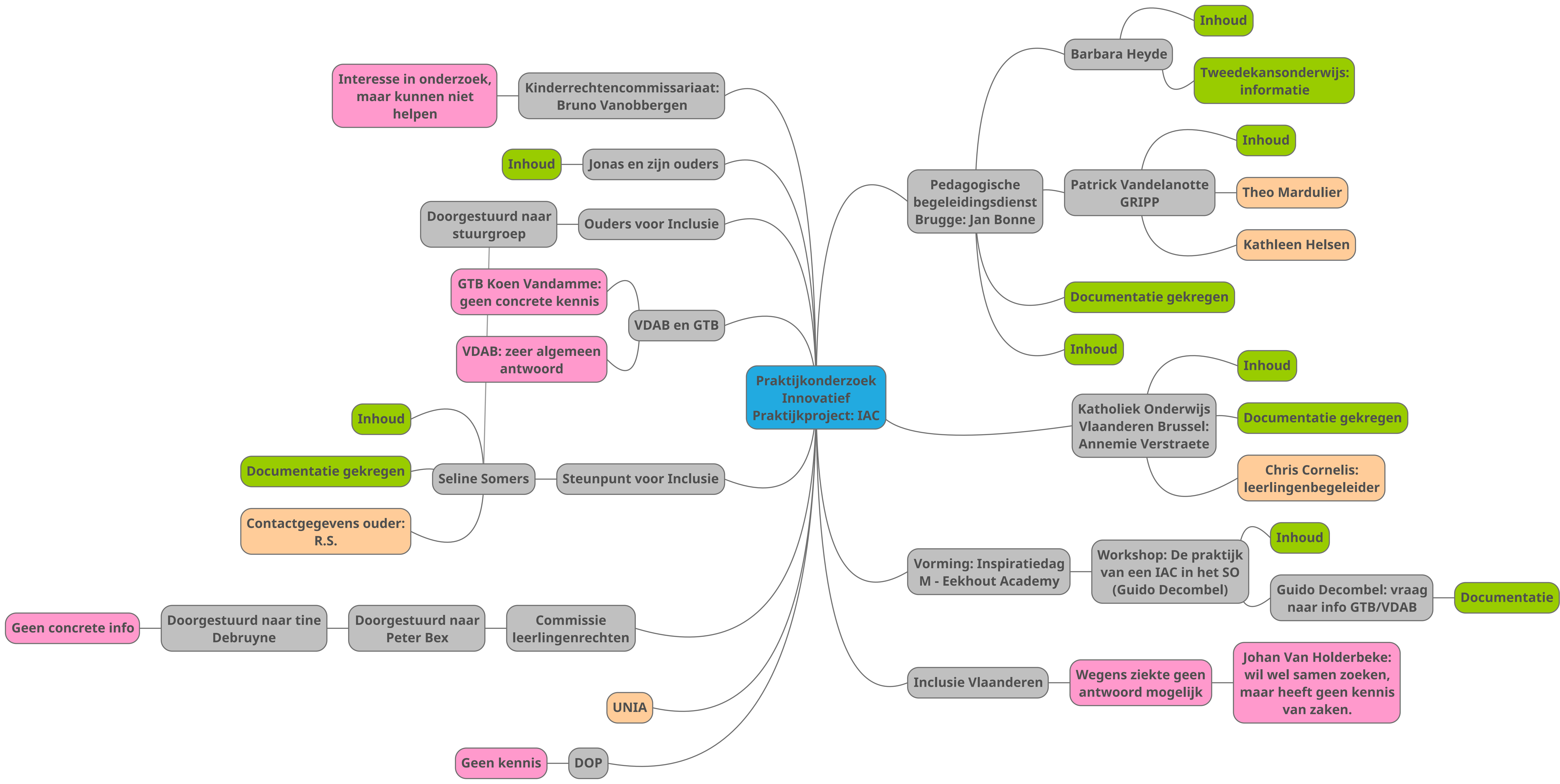
discussie: wat zijn R.A.?

→ zeer sterk afh. v. hoe m. ind. in gekken: (homogene gr met elke)

Stap voor stap

Overheid heeft scholen om tijd gegeven

Bijlage 2: Mindmap van het praktijkonderzoek

Bijlage 3: De PowerPoint van de workshop

Een individueel aangepast curriculum in het secundair onderwijs

Workshop Innovatief Praktijkproject banaba BuO VIVES Tielt

Vanneste Eva

Dinsdag 13 juni 2017

Inhoud

- Theorie schetsen
 - Feedbackronde en vragen
-

Achtergrondinformatie Inclusie

- VN- Verdrag in 2009 door Vlaanderen ondertekend
 - Segregatie => Inclusie
- Pas in 2014 M-decreet
 - zorgcontinuüm

Het zorgcontinuüm

- Fase 0: voor alle leerlingen
- Fase 1: voor IIn met SOB
 - School zorgt voor redelijke aanpassingen
- Fase 2: CLB doet uitgebreide analyse SOB
 - School blijft RA verder zetten
 - CLB kan gemotiveerd verslag opmaken: ondersteuning
- Fase 3: IAC
 - CLB kan verslag opmaken: BuO of IAC

RA blijven overal van toepassing!

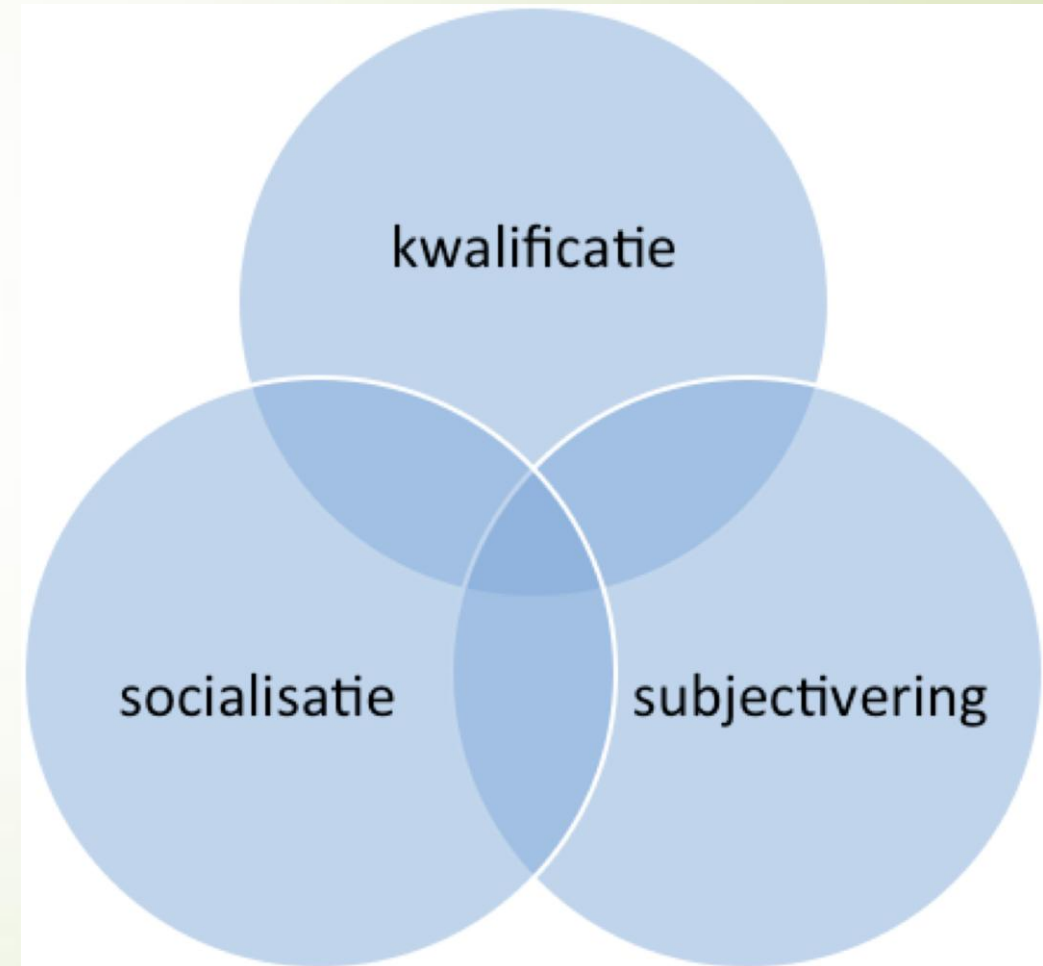
IAC: Individueel Aangepast Curriculum

- Wanneer?
 - Alle fasen doorlopen
 - RA disproportioneel of onvoldoende
 - Finaliteit van de richting
 - KR beslist met alle betrokken partijen
- Twee wegen naar een IAC
- Attest van verworven bekwaamheden

Bezorgdheden attest van verworven bekwaamheden

- M-decreet: vaag
- ≠ BuSO OV4
- ≠ BuSO OV3
- Lijst RVA: geen inschakelingsuitkering
- Geen rechtstreekse toegang GTB (ondanks verslag)
- 1 attestering

Belangrijke vragen bij overweging IAC

- Toekomst: tewerkstelling/vervolgonderwijs?
- Heroriëntering?
- Meer RA?

Overleg + contextgebonden !

IAC plan

- GC benaderen
- Dynamisch document
- Op maat
- Concreet:
 - Gegevens Leerling en school
 - Partners
 - Verwijzingen
 - Uitgebreide beeldvorming
 - Doelbepaling

Attest van verworven bekwaamheden

- Niets vastgelegd: wel voorbeeld
- Portfolio bijhouden
- Voorbeeld Julie

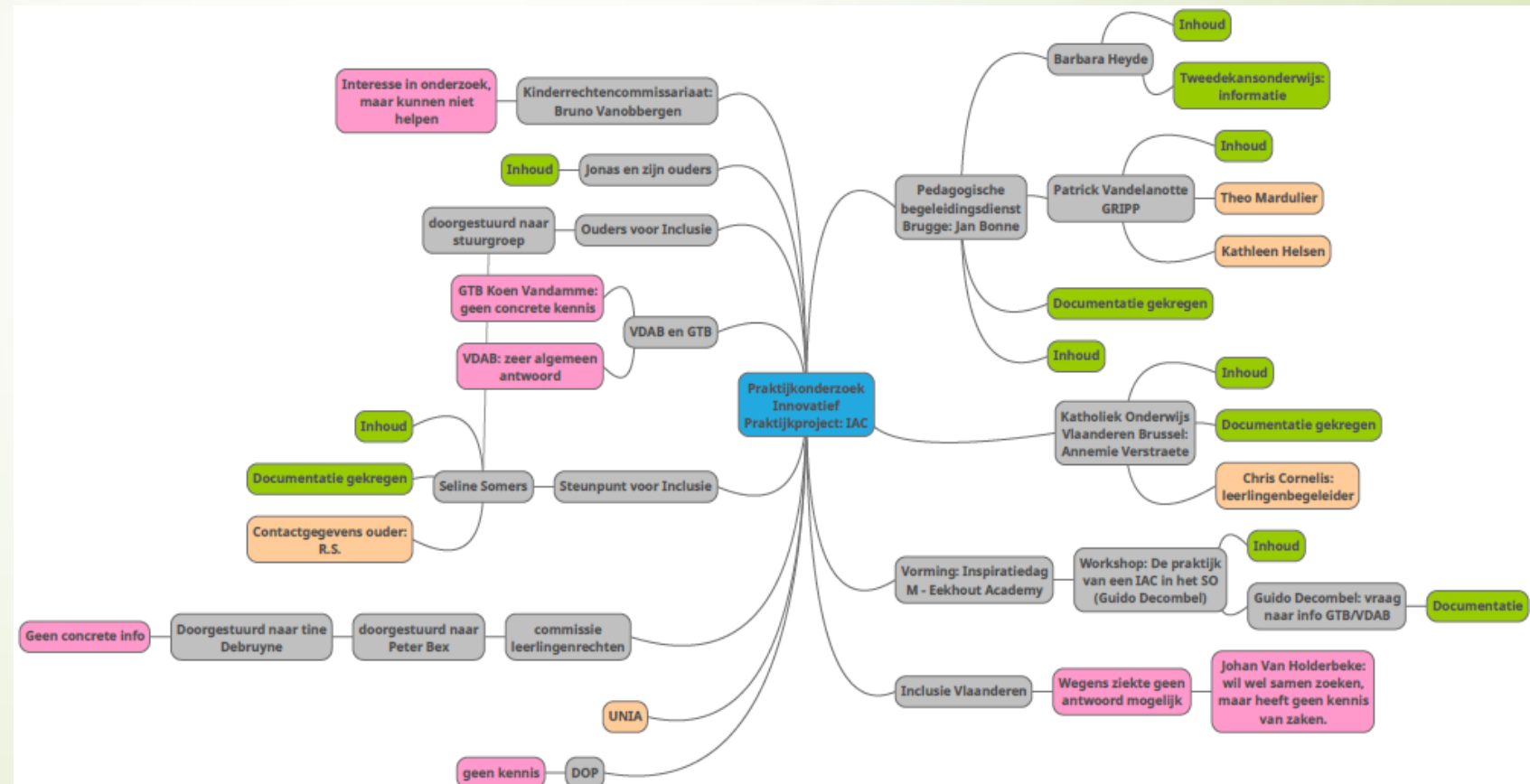
Tips

- Belangenorganisaties contacteren: overheid
- Attest bedrijfsbeheer => mogelijk => wel inschakelingsuitkering
- Aangepaste stageplek + contacten onderhouden
- Tweedekansonderwijs
- VDAB en GTB: concrete competenties
- Terugkeer is mogelijk, maar moeilijk (Casus L)

Evaluatie brochure

- Per 2 a 3
- Evaluatieformulieren

Bijlage 4: Evaluatieformulier van de brochure

Bachelor na bachelor **buitengewoon onderwijs**

Studiegebied lerarenopleiding Campus Tielt - Beernegemstraat 10 - B-8700 Tielt

Tel. 051 40 02 40 - fax 051 40 89 13 - e-mail info.tielt@vives.be - web www.vives.be

Evaluatieformulier Brochure IAC

Innovatief praktijkproject Vanneste Eva – 13 juni 2017

Naam:

1. Vindt u de brochure bruikbaar voor scholen?

2. Wat is er nog onduidelijk?

3. Suggesties voor verbetering?

Alvast bedankt!

Evaluatieformulier Brochure IAC

Innovatief praktijkproject Vanneste Eva – 13 juni 2017

Naam: ...

1. Vindt u de brochure bruikbaar voor scholen?

ja, wishen deze scholen en IAC overwegen.

2. Wat is er nog onduidelijk?

/

3. Suggesties voor verbetering?

- Belangrijke figuren toevoegen.

- Kan vermeld in dat je werkt als GOW-bij op
Spemahi (De Kach) ?

Alvast bedankt!

Evaluatieformulier Brochure IAC

Innovatief praktijkproject Vanneste Eva – 13 juni 2017

Naam:

1. Vindt u de brochure bruikbaar voor scholen?

ja, er is ook nood aan info over dit thema
> veel onwetendheid veel onduidelijkheid
scholen willen hun handen niet verbranden

2. Wat is er nog onduidelijk?

en durven geen beslissingen nemen
de overheid

3. Suggesties voor verbetering?

met meteen
voortschrijdend inzicht zal veel
nieuwe updates en versies brengen
goed gedaan Eva n.n

Alvast bedankt!

Evaluatieformulier Brochure IAC

Innovatief praktijkproject Vanneste Eva – 13 juni 2017

Naam:

1. Vindt u de brochure bruikbaar voor scholen?

Ja, maar best ook figuren (zie ppt) toevoegen. De powerpoint is ook handig als samenvatting van het geheel.

2. Wat is er nog onduidelijk?

/

3. Suggesties voor verbetering?

Figuren uit de powerpoint toevoegen aan de bundel.

Alvast bedankt!

Evaluatieformulier Brochure IAC

Innovatief praktijkproject Vanneste Eva – 13 juni 2017

Naam: [redacted]

1. Vindt u de brochure bruikbaar voor scholen?

- ert. mee in schema's gieren, mogelijks tereed tekst
 - + pos met casussen
- ↳ vb. 3 fasen v/h IAC

2. Wat is er nog onduidelijk?

3. Suggesties voor verbetering?

- telmen: 'reuslag' lijkt wat raag (~ gemotiveerd reuslag)
- misschien in de route inkoeterst onderstrepen dat dit IAC de laatste stap is.
- Met tijd zou de bundel wel herwerkt moeten worden.

Alvast bedankt!

Evaluatieformulier Brochure IAC

Innovatief praktijkproject Vanneste Eva – 13 juni 2017

Naam: [redacted]

1. Vindt u de brochure bruikbaar voor scholen?

interessant onderwerp, uitgebreide info maar veel tekst
→ misschien de belangrijkste info in een folder voor scholen.
- casussen maken de theorie concreter → positief

2. Wat is er nog onduidelijk?

bij betwisting voor commissie leerlingenrechten → wat gebeurt er
daarna?
tweede fase: zone v/d nasate ontwikkeling → met 20 duidelijke wat
hiermee bedoeld w.

3. Suggesties voor verbetering?

bij concrete tips: duidelijker vermelden dat het nummer v/h
leerplan op het IAC moet vermeld staan
om registratie te krijgen

Alvast bedankt!

Evaluatieformulier Brochure IAC

Innovatief praktijkproject Vanneste Eva – 13 juni 2017

Naam:
[redacted]

1. Vindt u de brochure bruikbaar voor scholen?

casussen zijn goed!
goed dat je aandacht geeft aan de ~~verschillen~~ gevolgen

2. Wat is er nog onduidelijk?

was mij niet :)

3. Suggesties voor verbetering?

uitwerken in een schema? met verschillende fasen?
mis nog wat meer de rol vd school uitwerken?
fleeckrachten

↓
in aanvulling
met de
tekst
beetje visueler
maken

Alvast bedankt!

Evaluatieformulier Brochure IAC

Innovatief praktijkproject Vanneste Eva – 13 juni 2017

Naam: [REDACTED]

1. Vindt u de brochure bruikbaar voor scholen?

Jawel! zeker aan de hand vd
carussen wordt er zeer veel duidelijk.

2. Wat is er nog onduidelijk?

De brochure is zeer duidelijk. De
onduidelijkheden zitten bij de overheid.

3. Suggesties voor verbetering?

😊 Bij de overheid gaan protesteren.

Alvast bedankt!

Evaluatieformulier Brochure IAC

Innovatief praktijkproject Vanneste Eva – 13 juni 2017

Naam: [REDACTED]

1. Vindt u de brochure bruikbaar voor scholen?

Ja op voorwaarde dat de scholen hierin objectief
mee denken/out-of-the-box kunnen denken zodat
een hele ophoofding van mogelijkheden zichtbaar wordt

2. Wat is er nog onduidelijk?

Zeer duidelijk

3. Suggesties voor verbetering?

- Geval per geval bekijken om voor de ll, het beste te bereiken
- Piste 'deeltijds onderwijs' is misschien ook te bekijken omdat het mogelijk de negatieve ptn uit het IAC oplost. (ik weet niet of dat nu zo is maar denk dat attest wel mogelijk is!)

Alvast bedankt!

Evaluatieformulier Brochure IAC

Innovatief praktijkproject Vanneste Eva – 13 juni 2017

Naam: Vanneste Eva

1. Vindt u de brochure bruikbaar voor scholen?

- Concrete tips zijn interessant
- verschillende casussen geven duidelijk de verscheidenheid weer
- gevolgen IAC duidelijk opgelijst

2. Wat is er nog onduidelijk?

~~de tekst~~ /

3. Suggesties voor verbetering?

Ik heb geen opmerkingen en dat is dan weer een opmerking ;-)

Alvast bedankt!

Bijlage 5: Evaluatieformulier van de workshop

Bachelor na bachelor **buitengewoon onderwijs**

Studiegebied lerarenopleiding Campus Tielt - Beernegemstraat 10 - B-8700 Tielt

Tel. 051 40 02 40 - fax 051 40 89 13 - e-mail info.tielt@vives.be - web www.vives.be

Evaluatieformulier Workshop IAC

Innovatief praktijkproject Vanneste Eva – 13 juni 2017

Naam:

1. Was u reeds vertrouwd met het onderwerp? Ja – Neen

2. Beoordeel volgende aspecten (1= zeer onvoldoende, 5= zeer goed)

	1	2	3	4	5	Motivatie
Ruimte voor interactie						
Voldoet aan uw verwachtingen						
Bruikbare inzichten voor in de praktijk						
De inhoud van de workshop						
Algemene beoordeling						

Alvast bedankt!

Evaluatieformulier Workshop IAC

Innovatief praktijkproject Vanneste Eva – 13 juni 2017

Naam:

1. Was u reeds vertrouwd met het onderwerp?

☒ Ja ☐ Neen

2. Beoordeel volgende aspecten (1= zeer onvoldoende, 5= zeer goed)

	1	2	3	4	5	Motivatie
Ruimte voor interactie					X	Na de uiteenzetting was er ruim voldoende tijd om vragen te stellen
Voldoet aan uw verwachtingen				X		Ja, er werd veel informatie verzameld om tot een duidelijk beeld te komen
Bruikbare inzichten voor in de praktijk				X		
De inhoud van de workshop				X		
Algemene beoordeling	Interessante uiteenzetting over de mogelijkheden van een IAC !					

Alvast bedankt!

Evaluatieformulier Workshop IAC

Innovatief praktijkproject Vanneste Eva – 13 juni 2017

Naam:

1. Was u reeds vertrouwd met het onderwerp?

Ja – Neen

2. Beoordeel volgende aspecten (1= zeer onvoldoende, 5= zeer goed)

	1	2	3	4	5	Motivatie
Ruimte voor interactie				X		
Voldoet aan uw verwachtingen					X	
Bruikbare inzichten voor in de praktijk					X	
De inhoud van de workshop				X		
Algemene beoordeling	Interessante informatie voor het team. Dit is een onderwerp waarover je weinig informatie vindt. weinig geschreven info					

Alvast bedankt!

Evaluatieformulier Workshop IAC

Innovatief praktijkproject Vanneste Eva – 13 juni 2017

Naam:

1. Was u reeds vertrouwd met het onderwerp?

Ja – Neen

2. Beoordeel volgende aspecten (1= zeer onvoldoende, 5= zeer goed)

	1	2	3	4	5	Motivatie
Ruimte voor interactie				X		
Voldoet aan uw verwachtingen				X		ik miste nog wat rond wat dit doet met een leerling, sociaal-emotioneel. Hoe motiveer je hen om te studeren als ze diploma met k. halen?
Bruikbare inzichten voor in de praktijk				X		
De inhoud van de workshop			X			een casus en daarna discussies van ik persoonlijk interessanter gevonden hebben.
Algemene beoordeling	Goede, duidelijke uiteenzetting over een moeilijk en vaag onderwerp. Ik heb veel bijgeleerd over een onderwerp waar ik niets van kende.					

Alvast bedankt!

Evaluatieformulier Workshop IAC

Innovatief praktijkproject Vanneste Eva – 13 juni 2017

Naam:

1. Was u reeds vertrouwd met het onderwerp?

☒ Ja ☐ Neen

2. Beoordeel volgende aspecten (1= zeer onvoldoende, 5= zeer goed)

	1	2	3	4	5	Motivatie
Ruimte voor interactie				X		
Voldoet aan uw verwachtingen				X		
Bruikbare inzichten voor in de praktijk					X	
De inhoud van de workshop				X		
Algemene beoordeling	Het was een zeer interessante workshop rond een moeilijk onderwerp. Aangezien het een workshop is, was het misschien wel een beetje zelf eens aan de slag te gaan rond een casus. Je merkt dat je je verdiept hebt in het onderwerp en bent er de materie. Goed gedaan!					

Alvast bedankt!

Evaluatieformulier Workshop IAC

Innovatief praktijkproject Vanneste Eva – 13 juni 2017

Naam: ...

Ja – Neen

1. Was u reeds vertrouwd met het onderwerp?

2. Beoordeel volgende aspecten (1= zeer onvoldoende, 5= zeer goed)

	1	2	3	4	5	Motivatie
Ruimte voor interactie				X		
Voldoet aan uw verwachtingen					X	
Bruikbare inzichten voor in de praktijk				X		Elke casus is anders, we besleffen dat je als ondersteuner je zelf nog moet verdiepen.
De inhoud van de workshop				X		
Algemene beoordeling	- Goede keuze doordat het de theorie nog zeer vaag is. - Besef dat dit g'n evidente keuze is. - Vld, zelfzeker, overtuigend gebracht!					

Alvast bedankt!

Evaluatieformulier Workshop IAC

Innovatief praktijkproject Vanneste Eva – 13 juni 2017

Naam:

1. Was u reeds vertrouwd met het onderwerp?

Ja – Neen

2. Beoordeel volgende aspecten (1= zeer onvoldoende, 5= zeer goed)

	1	2	3	4	5	Motivatie
Ruimte voor interactie					x	zeer voldoende aandacht voor vragen, opmerkingen en aanvullingen.
Voldoet aan uw verwachtingen					x	- heel overzichtelijk opgebouwd - goede schema's die duidelijk beeld geven - casussen verduidelijken
Bruikbare inzichten voor in de praktijk					x	heel interessante inzichten die kunnen helpen om onze acties met zware beperking in goede richting te helpen.
De inhoud van de workshop					x	belangrijk om dit onderwerp naar voren te brengen heel interessant voor scholen toe
Algemene beoordeling	Knap! Boeiend! Nuttig!! Overzichtelijk, leerrijk, goed en helder gebracht. Alle lof!					

Alvast bedankt!

Evaluatieformulier Workshop IAC

Innovatief praktijkproject Vanneste Eva – 13 juni 2017

Naam:

1. Was u reeds vertrouwd met het onderwerp?

Ja – Neen

2. Beoordeel volgende aspecten (1= zeer onvoldoende, 5= zeer goed)

	1	2	3	4	5	Motivatie
Ruimte voor interactie					X	
Voldoet aan uw verwachtingen					X	concrete info; helder gebracht, gestructureerde PPT
Bruikbare inzichten voor in de praktijk					X	mooie casussen (gevarieerd, herkenbaar)
De inhoud van de workshop					X	mooie afwisseling tussen theorie & praktijk voorbeelden
Algemene beoordeling	Het topic, dus erg zinvol om het in tijden van verandering te presenteren. Het IAC zal voor "veel" leerlingen met SOB nog overwogen worden. Goede presentatie Eva!					

Alvast bedankt!

Evaluatieformulier Workshop IAC

Innovatief praktijkproject Vanneste Eva – 13 juni 2017

Naam: .

1. Was u reeds vertrouwd met het onderwerp?

Ja – Neen

2. Beoordeel volgende aspecten (1= zeer onvoldoende, 5= zeer goed)

	1	2	3	4	5	Motivatie
Ruimte voor interactie					X	
Voldoet aan uw verwachtingen					X	
Bruikbare inzichten voor in de praktijk					X	
De inhoud van de workshop				X		
Algemene beoordeling	zeer duidelijke brochure, to-the-point! Een heldere uiteenzetting					

Alvast bedankt!

Evaluatieformulier Workshop IAC

Innovatief praktijkproject Vanneste Eva – 13 juni 2017

Naam: ..

1. Was u reeds vertrouwd met het onderwerp?

☒ Ja ☐ Neen

2. Beoordeel volgende aspecten (1= zeer onvoldoende, 5= zeer goed)

	1	2	3	4	5	Motivatie
Ruimte voor interactie					x	
Voldoet aan uw verwachtingen					x	
Bruikbare inzichten voor in de praktijk					x	
De inhoud van de workshop					x	
Algemene beoordeling	Zeer boeiend. Opent perspectief daar waar we mogelijk vastgelopen waren met bepaalde leerlingen.					

Alvast bedankt!

Evaluatieformulier Workshop IAC

Innovatief praktijkproject Vanneste Eva – 13 juni 2017

Naam: [REDACTED]

1. Was u reeds vertrouwd met het onderwerp?

☒ Ja ☐ Neen

2. Beoordeel volgende aspecten (1= zeer onvoldoende, 5= zeer goed)

	1	2	3	4	5	Motivatie
Ruimte voor interactie					X	
Voldoet aan uw verwachtingen					X	
Bruikbare inzichten voor in de praktijk					X	
De inhoud van de workshop					X	
Algemene beoordeling	Zeer heldere uiteenzetting. Je hebt de gaten in mijn kennis hierover netjes opgevuld. Heel bruikbaar in onze scholen voor gewoon onderwijs.					

Alvast bedankt!

Evaluatieformulier Workshop IAC

Innovatief praktijkproject Vanneste Eva – 13 juni 2017

Naam:

1. Was u reeds vertrouwd met het onderwerp?

Ja ☒ Neen

2. Beoordeel volgende aspecten (1= zeer onvoldoende, 5= zeer goed)

	1	2	3	4	5	Motivatie
Ruimte voor interactie				x		mogelijkheid tot vragen & discussie.
Voldoet aan uw verwachtingen				x		ja alle info is nuttig en gericht naar de praktijk.
Bruikbare inzichten voor in de praktijk					x	zeer interessant, grote meerwaarde
De inhoud van de workshop				x		zeer actueel
Algemene beoordeling	Goede presentatie, mooi gebracht. Bedankt voor de duiding, dit is een grote meerwaarde voor onze praktijk					

Alvast bedankt!

Evaluatieformulier Workshop IAC

Innovatief praktijkproject Vanneste Eva – 13 juni 2017

Naam:

1. Was u reeds vertrouwd met het onderwerp?

Ja - Neen

2. Beoordeel volgende aspecten (1= zeer onvoldoende, 5= zeer goed)

	1	2	3	4	5	Motivatie
Ruimte voor interactie				<u>4</u>		
Voldoet aan uw verwachtingen				<u>4</u>		
Bruikbare inzichten voor in de praktijk				<u>4</u>		
De inhoud van de workshop				<u>4</u>		
Algemene beoordeling	<u>Interessant thema, onderbelicht en weinig voorkomend, maar erg belangrijk om hun duidelijk consequenties van bepaalde studiekeuzes mee te kunnen geven</u>					

Alvast bedankt!

